

XXXI. Évfolyam 4. szám

zeneKar

nka
Nemzeti Kulturális Alap

WWW.ZENE-KAR.HU

PEARLE* konferencia Budapesten

50 éves barátság
Kobayashi
Ken-Ichiro-val

Sok-e a zenekar,
avagy kevés?

2024 / 04

Szeretne többet megtudni a szimfonikus zenekarokról?

Tisztelt Olvasónk!

Harmincegy éve jelenik meg folyamatosan szaklapunk, amely eljut a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, könyvtárakhoz és azokhoz, akik érdeklődnek a zene iránt, de arra is kíváncsiak, hogy miként működik egy zenekar, milyen szakpolitikai döntések befolyásolják azokat a teljesítményeket, amelyek révén egyre értékesebb és magasabb színvonalú hangversenyeken vehetnek Önök részt.

LEGYEN ÖN IS ELŐFIZETŐNK!

A

zeneKar

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg évi 6 ALKALOMMAL

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt 2024-ben: **összesen 8 000 Ft/év**

Rovatainkban foglalkozunk a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszer történettel, oktatással, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekarainak próbajáték felhívásait.

INNEN MEGTUDHATJA, MI TÖRTÉNIK A HANGVERSENY-PÓDIUMON ÉS MÖGÖTTE!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsg.hu

Megrendelési szándéka esetén kérjük, jelezze e-mailben csekk, vagy áfás számla igényét a pontos cím, illetve a számlázási cím feltüntetésével.

KALENDÁRIUM

4

ZENEI KÖZÉLET

PEARLE*

13 év után újra PEARLE* konferencia Budapesten

8

Az előadóművészeket foglalkoztató európai szervezeteket tömörítő PEARLE* 67. konferenciáján 2024. május 23-án és 24-én Budapesten találkoztak a tagszervezetek küldöttei szerte Európából. A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége a Magyar Zenei Tanáccsal együttműködve rendezte meg az eseményt a budapesti Müpában.

Forgács Ildikó

KODÁLY FILHARMÓNIA

"Érezzük a közönség támogatását, lelkesedését"

14

Tavaly ünnepelték alapításuk százéves évfordulóját a debreceni Kodály Filharmonikusok. Kollár Imre ebből a száz évből két fontos időszakban is a zenekarhoz tartozott, a rendszerváltás utáni változások idején vezette az együttest, 2019 óta pedig vezető karmesterként tért vissza Debrecenbe.

Kiss Eszter Veronika

WAGNER-NAPOK

"Minden frázist megfelelően kell hangsúlyozni"

16

Idén a bécsiek is ízelítőt kapnak a Budapesti Wagner-napokból. A Konzerthausban június végén ugyanis a Wesendonck-dalok, s a Trisztán és Izolda második felvonása hangzik fel koncertszerűen, a Rádiózenekar előadásában, Fischer Ádám vezényletével.

Réfi Zsuzsanna

MŰHELY

**PORTRÉ/FIATAL MŰVÉSZEK
Mester és tanítványa**

19

A portréinterjú alanya, Tomasz Máté gondnokaművész rendkívül fiatalon lett két budapesti professzionális együttes, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a MÁV Szimfonikus Zenekar szólamvezetője. Zenei fejlődését tanárai segítették, emellett sokat köszönhet annak a különleges kapcsolatnak, amely mesteréhez, Perényi Miklóshoz fűzi.

Hörömpöli Anna

KEREKASZTAL

"Sok-e a zenekar, avagy kevés? "

22

A Magyar Zenei Tanács idei első szakmai napján a nem állami fenntartású budapesti zenekarok helyzetéről kapott körképet a BMC-ben összegyűlt közönség.

Réfi Zsuzsanna

KONFERENCIA

**Fókuszban a magyar
vonósnégyesjáték hagyománya**

25

A magyar vonósnégyesjáték hagyományairól tartottak konferenciát Szegeden a Reök-palotában május 23-án a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet és a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar Művészettudományi Intézet szervezésében, amelyen több hazai és külföldi egyetem kutatói vettek részt.

ZK

ZENETÖRTÉNET

**A Tábornszky-vonósnégyes
hangversenyei Széchenyi Nemzeti
Casinójában**

27

Érdekes egybeesés, hogy egymástól függetlenül, mégis egy időben és hasonló célokkal jött létre 1827-ben az első magyar kaszinó és az első folyamatosan működő hazai vonósnégyes. A kettő sorsa néhány év múlva szorosan összekapcsolódott: egy évtizeden át a Széchenyi István alapította Nemzeti Casino finanszírozta és saját termében működtette Tábornszkyék kvartettjét, lehetővé téve kamarazenénk első nagy virágkorát.

Gombos László

KRITIKA

Hangversenyek

34

A Budafoki Dohnányi Zenekar, a Kodály Filharmonikusok Debrecen, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, a Concerto Budapest és a Szegedi Szimfonikus Zenekar hangversenyiről.

Garai Szakács László, Malina János, Kovács Ilona

PRÓBAJÁTEKOK

18, 33, 41, 42

MVM CLASSIC&CLUB elnevezéssel a klasszikus zenét és a színvonalas könnyűzenét középpontba állító új eseménysorozat indul az MVM Zrt. támogatásával, mely a klasszikus zenei hangversenyek mellett jazz-, népzenei és könnyűzenei koncerteket kínál. Az MVM Classic & Club klasszikus zenei sorozata június 2-án a Magyar Zene Házában indult. A fellépő szólistákat néhány év különbséggel Junior Prima és Kossuth-díjjal is kitüntették. Balázs János, Baráti Kristóf és Bogányi Gergely játékát a szintén Junior Prima díjjal jutalmazott Anima Musicae Kamarazenekar kísérte.

HAGYOMÁNYTEREMTŐ SZÁNDÉKKAL adta át a Bartók Rádió Magyarország klasszikus zenei művészeinek, együtteseinek a csatorna zenei díjait értékörző és –teremtő munkásságuk elismeréseképpen. A hazai klasszikus zene kiválóságai tizenegy kategóriában vehettek át elismerést. A közszolgálati média küldetésének tekinti a világ magyarságát egyesítő és erősítő tevékenységek elismerését valamennyi területen: évről évre díjazza a könnyűzenei élet nagyságait, a tavaly alapított Dankó Zenei Díjjal a népzene, a magyarnóta, a cigányzene, valamint az operett kiválóságait, az újonnan létrehozott Bartók Rádió Zenei Díjjal pedig a komolyzenei és a jazz szcéna legnagyobb alakjait tünteti ki. A díjakat tizenegy kategóriában, nagyszabású gálaműsor keretében adták át. A közmédiát az új, online jazz rádiója, a Szakcsi Rádió elindítása mellett két külön jazz díjjal, a Babos jazz előadói díjjal és a Vukán György jazz alkotói díjjal is ünnepli a műfajt.

Az Év Hangszeres Művésze elismerést Balázs János Kossuth-, Liszt- és Prima díjas zongoraművész, a Cziffra Fesztivál művészeti vezetője, egyetemi docens, érdemes művész, a Virtuózok című klasszikus zenei tehetséggutató zsűritagja vehette át. Az Év Zenekara díjat a tavaly nyolcvanéves jubileumát ünneplő Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara kapta, amely a hazai és külföldi hangversenyek mellett a szinte teljes szimfonikus és oratorikus repertoár felvételeivel vívta ki rangját a nagyzenekarok között.

Az év zenei eseménye a BMC Ligeti 100 születésnapi koncertsorozata lett. A 2023 májusában Ligeti György zeneszerző emlékére rendezett koncertsorozaton a nemzetközi és hazai zenei élet kiválóságai léphettek fel. Az Év Karmestere díjban Fischer Iván részesült. A Kossuth-díjas karmester a Budapesti Fesztiválzenekar zeneigazgatója, a washingtoni Nemzeti Szimfonikus Zenekar vezető karmestere.

Az év zenei együttese a Fekete-Kovács Kornél trombitaművész-zeneszerző alapította és vezette Modern Art Orchestra. Az együttes rendszeresen dolgozik nemzetközi és hazai szólistákkal, mások mellett Harcsa Veronikával és Dresch Mihállyal. Az év zeneszerzője a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-, Erkel- és Bartók-Pásztory-díjas zeneszerző, zeneoktató, érdemes művész Dubrovay László. A tavaly nyolcvanadik születésnapját ünneplő zeneszerző szinte minden műfajban alkotott.

Az év életműdíjasa a 91 éves Vásáry Tamás Magyar Szent István-renddel, Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas zongoraművész, karmester. A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának elnök-karmestere és tiszteletbeli örökös főzeneigazgatója 85 éve van a színpadon.

Babos jazzelőadói díjban Ráduly Mihály részesült, a szaxofonos a progresszív rockot játszó Sirius zenészeként ismert. A Vukán György jazzalkotói díjat Binder Károly Erkel-díjas, Artisjus Könnyűzeneszerzői Életműdíjas zongoraművész, egyetemi tanár, zeneszerző érdemelte ki.

A díjátadón fellépett a Magyar Rádió Gyermekkorusa, Magyar Valentin zongoraművész, az In Medias Brass rézfúvóskvintett, a Mikrokozmosz, a Sárík Péter Trió, a Quartetto Speranza és Szepesi János klarinétművész. Az esten az idén márciusban elhunyt Eötvös Péter zeneszerzőről is megemlékeztek.

ARTISJUS DÍJAK A KOMOLYZENE TERÜLETÉN.

Az *Év Junior Komolyzenei Alkotója* címet Oláh Patrik kapta. Az 1998-ban, Salgótarjánban született zeneszerzőt nyolcéves kora óta foglalkoztatja a komponálás, sokáig autodidakta módon tanulta. Majd a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen 2022-ben szerezte meg kitüntetéses mesterdiplomáját. Jelenleg az egyetem doktori képzésének hallgatója.

Az *Év Komolyzenei Műve* címet kapta Mohay Miklós, Aranyszájú Szent János liturgiája című művéért.

Az Erkel-díjas zeneszerző, egyetemi tanár 1960-ban született Budapesten. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán (Zeneakadémia) zeneszerzőként és zeneelmélet-tanárként 1984-ben diplomát, 2004-ben pedig doktori fokozatot szerzett. Pályája kezdetétől a felsőoktatásban dolgozik: zeneelméletet, szolfézszt, analízist tanított az ELTE Tanárképző Főiskolán és a Debreceni Egyetemen. Jelenleg a Zeneakadémia Zeneelméleti Tanszékének vezetője, 2013 óta a DLA Doktori Tanács tagja, a doktori képzésben is aktív.

Alkotásai hazai és nemzetközi hangversenyeken, fesztiválokon szerepelnek. 1976-tól a Mátyás templom csellistájaként játszott. 1998-tól az Angyalföldi Szent László templom karnagya.

Az Év Komolyzenei Műve címet kapta *Dargay Marcell*, *Dinyés Dániel* és *Futó Balázs*: *Jób* könyve című oratóriuma. Szövegíró, dramaturg: *Mátrai Diána Eszter*.

Dargay Marcell zeneszerző, zongorista. Zenei tanulmányait Kalocsán kezdte, 2004-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzés és zeneelmélet szakán végzett, később itt szerzett doktori fokozatot. Dolgozott a Magyar Állami Operaház korrepetitoraként, a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola, a Színház- és Filmművészeti Egyetem, majd a freeSZFE Filmintézetének tanáráként. 2023 szeptemberétől a Metropolitan Egyetemen tanít.

Dinyés Dániel zeneszerző, karmester, zeneigazgató, egyetemi tanár. Diplomáját 2006-ban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzés szakán szerezte. 2004-ben csereprogram keretében a New York-i Juilliard Schoolban mutatták be *Septett* című kamaraművét. Betanító korrepetitorként számos operaprodukcióban működött közre és több színházi produkció zenei vezetője volt a Nemzeti Színházban és a Thália Színházban. A Magyar Állami Operaház operastúdiójának korrepetitora, a Színház és Filmművészeti Egyetem, majd 2006-tól a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem oktatója. 2007 óta a VI. kerületi Tóth Aladár Zeneiskola tanára.

Futó Balázs zeneszerző 1981-ben született Kaposváron, itt zongorát, majd Pécsen zeneszerzést, zeneelméletet és ütőhangszereket tanult. 2005-ben diplomázott a Zeneakadémián, majd 2016-ban szerezte meg doktori fokozatát. Dolgozott színházakban zongoristaként és zeneszerzőként, neves zenekarok és együttesek produkcióiban vett részt, de szólistaként is számos új magyar mű bemutatója fűződik nevéhez. Tanított a Zeneakadémia opera tanszakán és a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, jelenleg a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézetének adjunktusa.

Az Év Komolyzenei Műve (posztumusz) címet *Eötvös Péter: Valuska* című művéért kapta. A szöveggönyvet írta: Krasznahorkai László regénye nyomán Keszthelyi Kinga, Mezei Mari. A 2024. március 24-én elhunyt kétszeres Kossuth- és Prima Primissima-díjas, Szent István renddel kitüntetett zeneszerző, karmester, professzor, Eötvös Péter 1944-ben Erdélyben született. Budapesten nőtt fel, később évtizedekig élt Nyugat-Európában, 2004-ben költözött vissza Magyarországra. Rendszeresen vezényelte a világ legnagyobb

zenekarait, többek között a Berliini-, a Londoni-, és a Bécsi Filharmonikus Zenekart. Vendégkarmesterként meghívást kapott Európa legnevesebb operaházaitól és legnagyobb fesztiváljaitól. A fiatal zeneszerzők és karmesterek támogatására 1991-ben létrehozta a Nemzetközi Eötvös Intézet Alapítványát, 2004-ben pedig az Eötvös Péter Kortárszenei Alapítványt. Zenekari műveit és operáit világszerte rendszeresen játsszák.

KOBAYASHI KEN-ICHIRO a világhírű karmester nemzetközi karrierje ötvenedik évfordulójának tiszteletére újra a MÁV Szimfonikus Zenekart vezényelte Budapesten, két egymást követő estén. A legendás karmester a MÁV Szimfonikus Zenekar székházának kertjében egy japán cseresznyefát ültetett el a jeles évforduló emlékére, amely a zenekar és a Maestro fél évszázados barátságát szimbolizálja.

EGYSÉG ÉS SOKSZÍNŰSÉG címmel hirdette meg új, 2024/2025-ös évadát a Nemzeti Filharmonikusok. A 2024/2025-ös évad koncertjei a korábbi évekhez hasonlóan ezúttal is bejárják a hangversenyrepertoár valamennyi fejezetét, tallózva régi és új között. Szép hagyomány, hogy a bérletek elnevezése őrzi a zenekar és a kórus történetének emlékét, az együttesek élén egykor munkálkodott nagy művészek – Ferencsik János, Pászti Miklós, Lukács Ervin, Kocsis Zoltán –hagyatékára is utalva. Élvonalbeli dirigenseket és szólistákat vonultatnak fel az új évadban. (Lawrence Foster, Carlo Montanaro, Diego Fasolis, Julien Chauvin, François Leleux, Baráti Krisztof, Liya Petrova, Szűcs Máté, Berecz Mihály, Denis Kozhukhin, Jean-Efflam Bavouzet és Balázs János). A bécsi Musikverein patinás Aranytermében és az amszterdami Concertgebouw-ban Liszt Ferenc *Szent Erzsébet legendáját* adja elő az együttes októberben.

MÁJUS 11-ÉN GYÁSZMISE-KONCERTET TARTOTTAK a Szent István Bazilikában az egy éve elhunyt Gerenday Ágnes, és a tíz éve elhunyt Gerenday

Endre emlékére. A Budapesti Lantos Kórus és a Duna Szimfonikus Zenekar kíséretében Sümegi Eszter operaénekes, Kossuth-díjas érdemes és kiváló művész, és Cser Krisztián Magyar Arany Érdemkereszttel kitüntetett operaénekes közreműködésével, Szarka Tamás, a Budapesti Lantos Kórus művészeti vezetője vezényletével adták elő Johannes Brahms Német Requiemjét. A gyászmise előtt Zelinka Tamás mellett Szarka Tamás, Kocsis-Holper Zoltán, Bán Teodóra és Thomka Gábor emlékezett a kiváló karnagyként, zenepedagógusként, rádiós szerkesztőként és kulturális minisztériumi tanácsadóként is országosan és nemzetközileg is ismert, elismert és szeretett Ágnesre.

Gerenday Ágnes 1970-ben kezdett énekelni a KISZ Központi Művészegyüttes Központi Énekkarában, Lantos Rezső és Lantosné Osváth Edit vezetése alatt, ahol először zongorakísérő, majd betanító korrepetitor lett. 1976-ban diplomázott a Zeneművészeti Főiskola középiskolai énektanár és karvezető szakán. 1986-tól Strausz Kálmán mellett másodkarnagyként dolgozott az 1990-től már a Budapesti Ifjúsági Kórus

nevet viselő énekkarnál, amelynek 1996-ban lett a vezető karnagya. A Budapesti Ifjúsági Kórusban végzett munkájáért Magyar Köztársasági Érdemrend Ezüst Érdemkereszt kitüntetésben részesült. Az ő javaslatára vette fel a Budapesti Ifjúsági Kórus 2017-ben az egyik alapító karnagy, Lantos Rezső nevét, és lett a kórusműhely új neve Budapesti Lantos Kórus. Gerenday Ágnes a 2023-ban bekövetkezett haláláig betöltötte a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek – a KÖTA Művészeti Bizottságának elnöki tisztségét, valamint a nemzetközi kórusversenyek állandó meghívott zsűritagja is volt.

Gerenday Ágnes Mindig is élete legfőbb feladatának tekintette a Budapesti Lantos Kórust. Kiválóan képzett muzsikusként évtizedeken át a Magyar Rádió zenei szerkesztője és 1983-tól 2016-ig a mindenkori kulturális minisztérium Művészeti Főosztályán a hivatásos zenei élet referense volt. Áldásos munkája eredményeként magas színvonalú szakmai képviselőket kaptak a hivatásos és amatőr zenei együttesek. (*Parlando/Zelinka Tamás*)

A MÁV Szimfonikus Zenekar évadismertetője - 2024/2025

A MÁV Szimfonikus Zenekar soron következő évadát ismertető sajtótájékoztatót Lendvai György igazgató azzal vezette be, hogy gratulált Takács Nagy Gábornak, a zenekar állandó vendégkarmesterének idén márciusban kapott Kossuth-díjához.

Ezután beszámolt a Kobayashi Ken-Ichiro nemzetközi karrierje indulásának 50. évfordulója alkalmából rendezett dupla hangversenyről (2024. május 24. és 25.), arról, hogy a mester a közös munka emlékére egy japán cseresznyefát ültetett a MÁV Zenekar emlékkertjében, valamint hogy 2024. június 17-én a MÁV Szimfonikus Zenekar háromhetes turnéra indul Japánba, Kobayashi Ken-Ichiroval.

Megemlítette, tárgyalások folynak arról, hogy egy Christoph Eschenbachról készülő film munkálatainak keretében a mester Budapesten, a Vigadóban vezényelné Mahler 1. szimfóniáját, valamint, hogy idén augusztusban immáron tizedik alkalommal kerül sor a Nemzetközi Jorma Panula Karmesterkurzusra, amely gálakoncerttel ér véget.

Dmitrij Sosztakovics halálának 50. évfordulójáról a zenekar Sosztakovics-esttel emlékezik meg, melynek szólistája Gustav Rivinius német gordonkaművész lesz, vezényelni pedig az a Thomas Sanderling fog, aki baráti viszonyban volt a zeneszerzővel. Felmerült annak eshetősége is, hogy Sanderlinget a zeneszerző özvegye, Irina Antonovna is elkíséri Budapestre.

Ezután Farkas Róbert vezető karmester mutatta be a 2024/2025-ös évad koncertválasztékát. Az évad címeről szólva elmondta, a *szépség* átadása a művészek legfőbb feladata, az *optimizmus* pedig árad a választott darabok hangulatából. A négy bérletbe csoportosított húsz hangverseny közül kiemelte a február 6-i Eötvös Péter emlékkoncertet, amelyen többek közt elhangzik az a *Hárfaverseny* is, melyet Eötvös az est szólistájának, Xavier de Maistre hárfaművésznek ajánlott. Az est másik csemegéje Sztravinszkij sokáig elvesztettnek hitt *Gyászéneke*, amely 2015 tavaszán került elő a szentpétervári Rimszkij-Korszakov Konzervatórium könyvtárának felújítása közben.

Az évad nyitókoncertje Haydn, Debussy és Ravel műveket kínál, az est szólistája a török származású mezzoszoprán, Deniz Uzun lesz. Október 11-én Pátosz címen szláv válogatást hallhatunk – Sosztakovics és Csajkovszkij egy-egy műve mellett egy Szymanovszki hegedűversenyt Králik Abigél előadásában.

Kivételes alkalomnak ígérkezik a november 21-i hangverseny, amelyen a csodálatos Elisabeth Leonskaja, illetve a Junior Prima díjas Berecz Mihály ad elő két Mozart-zongoraversenyt, majd Richard Strauss életművének egyik legizgalmasabb darabja, az *Imigyen szóla Zarathustra* című szimfonikus költemény hangzik el.

A magyar kultúra napja alkalmából magyar remekműveket hallgathatunk Kevin Chen 18 éves kanadai zongoraművész, a 2021-es budapesti Liszt Ferenc Nemzetközi Zongoraverseny győztese közreműködésével.

A Maurice Ravel születésének 150. évfordulója tiszteletére összeállított márciusi hangversenyen Ránki Dezső zongorázik majd, a zenekart pedig a brácsaművészként ismert Maxim Rysanov vezényli.

Takács-Nagy Gábor és a Verbier Fesztivál Kamarazenekar 2009 és 2022 között tizenhárom éven át tartó spirituális utazásra indult Beethoven kilenc szimfóniáján keresztül – ennek eredményét a Deutsche Grammophon CD-n is megjelentette *A Beethoven*

Journey címmel. A felvételekről Jan Swafford zenetörténész így írt: „Amit hallunk, az őszinteség: semmi romantikus túlburjánzás, semmi ego, hanem minden egyes darab saját igazságának átérzése.” Ezt az utazást próbálja meg rekonstruálni az elkövetkező évadban a MÁV Zenekar egy öt estés hangversenysorozatban, a Zeneakadémia nagytermében és a Müpában.

A zenekar a gyermekek zenei nevelésére is nagy hangsúlyt fektet, ezt szolgálja ötödik bérletük, az Unokák és Nagyszülők Hangversenyei, valamint a legkisebbeknek szóló Búgócsiga koncertek és a Budapest Jazz Clubban tartott Zene-Tér-Kép című hangszerbemutató foglalkozások. ■

2024. május 28-án elhunyt Konrád György brácsaművész

Konrád György 1924-ben született Szegeden, ahol tízéves korától tanult hegedülni Perényi László növendéként, majd a Fricsay Ferenc vezette városi színház zenekarának tagja lett.

1944 óta volt aktív zenész. Szegeden konzervatóriumban tanult, majd munkaszolgálatot kellett teljesítenie. Családjának több tagját elvesztette a holokausztban. Szeged szovjet felszabadítása után a városi színház zenekarának hegedűse lett.

1949-ben költözött Budapestre. A Magyar Néphadsereg Művészegyüttesének tagja volt, 1951 és 1976 között a Székesfővárosi, majd annak utóda, az Állami Hangversenyzenekar brácsása lett. 1976-tól a Magyar Állami Operaház szólóbrácsása volt, de 1980-tól a Magyar

Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarában is játszott. Alapító tagja volt a Budapesti Fesztiválzenekarnak.

1959-ben csatlakozott a Tátrai-vonósnégyeshez, melynek feloszlásáig tagja maradt. Az együttesel bejárta a világ legnevesebb koncerttermeit, több mint száz hangfelvételt készített, repertoárja felölelte a teljes klasszikus-romantikus

kvartettirodalmat, emellett több tucat zeneszerző új művét mutatta be.

Konrád György 1983-tól 1998-ig tanította a Zeneakadémián a következő generáció brácsásait.

Munkásságáért 1985-ben Érdemes Művész, 2012-ben Kiváló Művész elismerést, 2006-ban Weiner Leó-émlékdíjat, 2019-ben Bartók–Pásztory-díjat vehetett át.

A Zenekar újságnak többször is adott interjút. 2019-ben így fogalmazott: „*En tulajdonképpen egy hegedűs vagyok, aki brácsázik. Nekem majdnem mindegy, hogy melyiken játszom.*”

De számára az is mindegy volt, hogy szólózik, vagy kamarázik, teniszezik vagy focizik, minden tevékenységében kiváló volt.

✎ Forgács
Ildikó

13 év után újra PEARLE* konferencia Budapesten

A konferenciát a „házigazdák” – Lendvai György és Zsoldos Dávid – valamint Sébastien Justine, a PEARLE* elnökének üdvözlő szavai után Martin Kern, az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) igazgatójának inspiráló előadása nyitotta meg, aki az innováció fontosságát hangsúlyozta a kulturális ágazatban. Bemutatta az EIT Kultúra és Kreativitás társulását, melynek egyik célja, hogy bővítse a mobilitási lehetőségeket és előmozdítsa a nemzetközi együttműködéseket, lehetővé téve ezáltal a művészek és a kulturális szakemberek számára, hogy országokon átívelően dolgozzanak, adjanak elő és hozzanak létre közös alkotásokat.

A PEARLE* és az Európai Fesztiválszövetség (EFA) hosszú távú együttműködésének keretében a

Az előadóművészeket foglalkoztató európai szervezeteket tömörítő PEARLE* 67. konferenciáján 2024. május 23-án és 24-én Budapesten találkoztak a tagszervezetek küldöttei szerte Európából.

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége a Magyar Zenei Tanáccsal együttműködve rendezte meg az eseményt a budapesti Műpában.

résztevők Kristof Michiels, az antwerpeni AP University College munkatársa vezetésével megismertkedtek a ChatGPT innovatív alkalmazásaival az előadó-művészeti szervezetek mindennapi gyakorlatában.

A konferencia számos olyan alapvető témát érintett, amelyek az előadó-művészeti szektor jelenét és jövőjét érintik. Az üléseken szó esett a vidéki fesztiválok fenntarthatóságáról, a kulturális örökséggel kapcsolatos uniós politikáról, a művészek szociális védelméről, a zöld és digitális átalakuláshoz szükséges készségekről, a kapacitásépítésről és a ticketing rendszerekről.

Tizenhárom évvel az előző budapesti konferencia után ez a találkozó alkalmat adott arra is, hogy a résztvevők megismertkedjenek a kulturális ágazat fejlődésével a régióban.

Inkei Péter, a Budapesti Kulturális Obszervatórium vezetője európai összehasonlításban ismertette a hazai kultúraf finanszírozási adatokat, melyekből kiderült, hogy Magyarországon a legmagasabb a kultúra GDP-arányos támogatása. Néhány dia bemutatásával szemléltette még az innovatív és a hagyományos kulturális produktumok iránti fogékonyságot, valamint a nemzeti elkötelezettség szerepét a kulturális értékválasztásban. Ebben a rangsorban Magyarország a középmezőnyben szerepelt.

A kultúrafogyasztást érintő kihívások közül első helyen az elektronikus eszközök térnyerését említette.

Ehhez kapcsolódott a Kovács Géza által moderált panelbeszélgetés is, melynek során Oszkó Jakab Natália, Gáspár Máté és Pröhle Gergely cseréltek eszmét a rendszerváltozás óta eltelt időszak legnagyobb változásairól. Gáspár Máté és Pröhle Gergely – mindketten négygyermekes apaként – a fiatal generáció művészetre nevelésében, kulturális fogyasztásra serkentésében látták napjaink nagy kihívását, melyben ugyan meg kell találni a modern kommunikációs eszközök szerepét, de a személyes

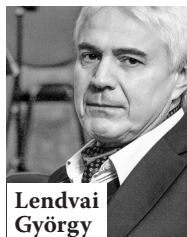
részvétel, bevonódás nélkülözhetetlen. Oszkó Jakab Natália ismertette az általa vezetett Művészetek Völgye koncepcióját, mely szintén a személyes művészeti élményre épít.

A résztvevők egyetértettek abban, hogy az a magas kultúra, amit a konferencián jelenlévők intézményesen képviselnek, országaik társadalmában csupán egy igen szűk réteget ér el. Az elektronikus kommunikáció felgyorsulásával és ez által az üzenetek leegyszerűsödésével – ami könnyen vezethet a gondolatok és megfogalmazások radikalizálódásához is – nőtt azoknak a felelőssége, akik még „ügyelnek a részletekre” és igyekeznek gondosan kiválogatott kulturális értékekhez juttatni az érdeklődőket. Ugyanakkor nem kétséges, hogy az intézményvezetők felelőssége, miként tudják szélesíteni azt a kört, ahová eljuttathatják üzeneteiket, a magas kultúra remekeit.

A résztvevők megújult elkötelezettséggel távoztak a konferenciáról, felkészülve arra, hogy szembenézzenek a kulturális ágazat jövőbeli kihívásaival, különösen a közelgő uniós választások fényében.

Lapunk a konferencia kapcsán interjút készített Lendvai Györggyel, a MSzZSz elnökével, valamint Sébastien Justine-nel, a szervezet elnökével.

– *Felmerültek-e nehézségek a budapesti PEARLE konferencia szervezése kapcsán, illetve szívesen fogadták-e a tagszervezetek a meghívást Budapestre?*

Lendvai György

– Az az igazság, hogy minden nagyon gördülékenyen és jól ment. Én egyedül félve vállaltam volna el a szervezést, de amikor a Magyar Zenei Tanács elnökségi ülésén szóba került, hogy ez a konferencia szívesen jöjjön Budapestre, akkor a Zenei Tanács elnöke, Zsoldos Dávid azt mondta, ezt a lehetőséget mindenképpen meg kell ragadni. Így ennek a két szervezetnek a közös rendezésében valósult meg a program. Nagyon jól tudtunk együtt dolgozni, és én hálás vagyok azért a segítségért, amit Dávidtól és a csapatától kaptunk.

– A PEARLE az európai előadó-művészeti szövetség ligája. Olyan ernyőszervezeteket foglal magába, mint a Brit Zenekarok Szövetsége (Association of British Orchestras), vagy a Deutscher Bühnenverein, amelyeknek több száz tagja van, tehát összességében milliós nagyságrendben reprezentálja az előadó-művészeti szektorban dolgozókat. A PEARLE véleményét, amelyet a tagszervezetek – a különböző szövetségek, illetve a szövetségeket lebontva, az előadó-művészeti szervezetek

– visszajelzései alapján alakít ki, az EU a törvényalkotás és a mindenféle normatívák és direktívák meghatározása során figyelembe veszi, tehát a PEARLE egy fontos tényező az európai szintű kulturális döntéshozatalban.

Azzal kapcsolatban, hogy szívesen jönnek-e a kollégák Magyarországra, azt kell mondjam, hogy Magyarországnak még mindig fantasztikus híre van az előadó-művészetek terén. Nem is tudom, miért mondtam, hogy „még mindig” – szóval, eddig az volt és most is az van. Mi szeretjük borúsán látni a helyzetet, úgy gondoljuk, hogy már nem olyan minden, mint a régi szép időkben. Ez bizonyos értelemben igaz, bizonyos értelemben viszont nem. Nem, hogy nem szűntek meg zenekarok – én most inkább a zenekarokról beszélek, ugye, a zenekari szövetség nevében –, hanem új hivatásos szimfonikus zenekarok jöttek létre, nemcsak az elmúlt harminc évben, hanem az elmúlt tíz évben is, például Székesfehérváron, Zuglóban. Egyre több zenekar van, egyre több ember jár klaszszikus zenei koncerteket hallgatni, sok zeneiskolában túljelentkezés van... nem mondom, hogy nincs baj a magyar zenei életben, de pont ezzel a résszel szerintem nincsen. Nincs még egy olyan főváros, ahol egy főre ennyi zenekar, ennyi koncert és ennyi koncertre járó jutna. Meghívott vendégeink tehát nagyon szívesen jöttek ide, és sikerült is egy kiváló programot összeállítanunk. A konferencia szakmai részét a brüsszeli PEARLE iroda tervezi meg,

ők hívják meg az előadókat, a panelbeszélgetések résztvevőit stb., nyilván egy kicsit mindig fókuszálva arra az országra, amelyik a konferenciát rendezi – most is elég sok magyar előadó volt. A kiegészítő programok azonban a meghívó hatáskörébe tartoznak – a nulladik napon például azoknak, akik már a hivatalos kezdés előtti napon megérkeznek, este mindig van egy közös koccintás. Ezt most úgy szerveztük, hogy a Magyar Zene Házában legyen, és megkértem Batta Andrást, hogy vezessék körbe a társaságot, és hát az egy olyan ház, ami, ha Londonban vagy Párizsban lenne, akkor is büszkén mutogatná. A következő napi galavacsorát kifejezetten a Vigadó aljában található étterembe szerveztem, előtte pedig körbevittek minket ott is. Amikor aztán az ember látja a falon az emléktáblát, amelyen az áll, hogy itt vezényelte Richard Wagner a zenekart és Liszt Ferenc volt a szólísta...

– Sébastien Justine elnök úr mondta is, hogy látszik a városban, hogy itt fontos a zene és fontos a kultúra, tehát mély benyomást tettek rá ezek az élmények.

– Maga a Vigadó épülete is gyönyörű, szépen fel van újítva, történelmi jelentőségű. Az utolsó napon, amikor a konferencia véget ért, akkor volt a MÁV Zenekar koncertje Kobayashi Ken-Ichiroval, amelyre a konferencia résztvevőinek több mint kétharmada eljött – sokan először voltak a Zeneakadémián és hát tényleg egyik ámulatból a másikba estek. Nagyon jók voltak a visszajelzések a szervezők részéről is, és a résztvevők közül is többen írták meg e-mailben, mennyire jól érezték magukat. Ez egy nagyon konstruktív és kollegiális csapat, én nagyon szeretek velük dolgozni, egy kicsit kiragadja az embert az itthoni búskomorságból meg a bezártságból.

Ugyanakkor az is látszik ilyenkor, hogy másutt is vannak problémák. Ami azt illeti, én most kezdeményeztem azt, hogy szervezzünk egy találkozózt a kelet-európai országok zenekar-igazgatói vagy szövetségei számára, mert az a tapasztalatunk, hogy időnként, amikor a nyugat-európai kollégáknak próbálnánk az itteni gondjainkról beszélni, egész egyszerűen azt látjuk, hogy nem értik, miről beszélünk. Ez egyébként fordítva is igaz, tehát ők meg azt nem értik, hogy lehet az, hogy tíz zenekar van Budapesten, amikor Párizsban, vagy Londonban öt-hat.

– Ez a kifejezetten kelet-európai találkozó még csak egy ötlet, vagy esetleg már szerveződik is valami?

– Egyelőre csak egy ötlet. A cseh, a szlovák és egy lengyel kollégával már beszélgettünk erről, és akkor akár indulhatnánk egy V4-es kezdeményezésként is, de úgy gondolom, hogy a többi kelet-európai kollégának is itt a helye. Meg kell mondom, néhány környező, volt szocialista országban már olyan folyamatok zajlottak le, hogy lassan nem Ausztriára nézünk úgy, mint amit utol kéne érni, hanem mondjuk Romániára. Nemrég két hetet töltöttem ott

– egyet Nagyváradon, egyet pedig Marosvásárhelyen – és volt alkalmam beszélni zenészekkel, menedzserekkel. Magasabbak a fizetések, mint a hasonló magyar zenekarokban, és csak bámulom, hogy milyen vendégművészeket tudnak meghívni. Számos vidéki zenekarnak van hivatásos kórusa. De mindez igaz Lengyelországra, vagy a csehekre is. Azt pedig érzi az ember, hogy amikor velük beszélget, értjük egymást, értjük az országainkban zajló mechanizmusokat, úgyhogy szerintem egy ilyen szerveződéssel hasznos lehetne.

– A konferencia szakmai programjának egyik fő témája az innováció volt. Az egyik előadó hallgatói kérdésre válaszolva megmagyarázta, hogy az innovációt nem feltétlenül úgy kell elképzelni, hogy robotok jelennek meg a színpadon, viszont a közönségszervezésben, az előadó-művészethez kötődő egyéb tevékenységekben nagy segítséget jelenthet az innovatív technológia...

– A technológia gyors fejlődésével lépést kell tartanunk, és mindenképpen reagálnunk kell az ott lezajló folyamatokra. Nagyon érdekes és tartalmas előadást hallhattunk a mesterséges intelligencia használatáról és a perspektívákról. Kristof Michiels, az Antwerpeni Egyetem tanárának előadása rámutatott arra, hogy fogja megváltoztatni a művészeti szervezetek operatív munkáját az AI. Ezt nálunk egyetemi szinten tanítják. Ugyanakkor szerintem nagyon fontos, hogy az innováció nem cél, hanem egy eszköz. Úgy gondolom, hogy mindenféle innovatív megoldásnak a célja az kellene, hogy legyen, hogy a hagyományos klasszikus zene köré minél nagyobb táborra szervezzünk, bővítsük a hangversenyre járók körét. Tehát, amikor valaki olyan innovációt mutat be, aminek egyébként azon kívül semmi értelme nincsen, mint hogy olyat csinál, ami még nem volt, azt nem tudom értelmezni.

– Azt már leszögeztük, hogy a PEARLE az európai kultúrpolitika egy fontos tényezője. Itthon milyen fontos események várhatóak a kultúrpolitika terén a közeljövőben?

– Az itthoni kulturális közvéleményt leginkább foglalkoztató kérdés az új kulturális törvény rövidesen várható elfogadása. Többször beszéltem minisztériumi munkatársakkal, kérdezve, hogy hol áll a törvény. Úgy tudom, hogy a törvénytervezet szövege megszületett, most politikai egyeztetésen van, és konkrét ígéretet kaptam arra, hogy társadalmi egyeztetésre megküldik a Zenekarok Szövetségének, mint az egyik legfőbb érintett szervezetnek. Sajnálom azt, hogy a törvényalkotásba nem lett bevonva szakmai szervezet.

Tavaly volt Oslóban egy PEARLE konferencia, amire eljött a norvég kulturális miniszter is, és azt mondta, hogy ő arra büszke, hogy Norvégiában nincsenek meglepetéstartvények. Tehát leülnek a munkáltatók, a munkavállalók

és a minisztérium, mint fenntartó, és addig gyűrjék a törvény szövegét, amíg mind a három azt nem mondja, hogy ez így oké. Akkor megy be a parlament elé, és szavaznak róla. Hát ez most nem így történt. Remélem, hogy legalább utólag, miután már megszületett a törvény szövege, de még a parlament elé kerülést megelőzően elmondhatjuk a véleményünket. Mert az, hogy a minisztérium időnként egyeztet a zenei élet néhány kiválasztott szereplőjével, és ezzel le van tudva a szakmával való egyeztetés, számunkra elfogadhatatlan.

– Pedig az egyeztetésnek elvileg megvan a struktúrája, a minisztériumnak van egy kommunikációs rendszere a szakmai szervezetekkel, ennek egyik fontos szereplője lenne a Zenei Tanács is, nem?

– Igen, a Zenei Tanács a legrepresentatívabb. A Magyar Zenekarok Szövetsége, a KÖTA, zeneszerzők,

könyvtárak, oktatási szervezetek, könnyűzenészek, zene-műkiadók, zenész szakszervezetek és még sok ernyőszervezet tagja a Zenei Tanácsnak. Régebben nem csak a készülő törvényeket egyeztetette a minisztérium a Zenei Tanáccsal, hanem a Zenei Tanács által jóváhagyott, kitüntetésekre történő felterjesztést gyakorlatilag változtatás nélkül fogadta el.

– A PEARLE politizálásához visszatérve: a szervezet megfogalmazott egy tíz pontból álló felhívást az EP képviselőjelöltek számára, amely felsorolja az előadó-művészeti szektor prioritásait, és arra kéri a jelölteket, tegyék ezeket saját programjuk részévé. Kíváncsi lennék, hogy ez a magyar EU képviselőjelöltekhez eljutott-e?

– Nem, mert úgy terveztük, hogy a választások után, a már megválasztott EP képviselőkhez juttatjuk el.

A PEARLE közgyűlése most ért véget. Összefoglalná néhány szóban az elhangzottakat, különös tekintettel a 2023-ban megvalósult tevékenységekre?

Sébastien Justine

– **Sébastien Justine:** Sok témát megvitattunk. 2023-as tevékenységeink azt mutatják, hogy sok olyan kérdéssel kell foglalkoznunk, mint például a kultúra és az előadó-művészet finanszírozása, de olyan technikai témákkal is, mint a rádiófrekvenciához való hozzáférés, a mobilitás, a vízügyek, a szociális biztonság és így tovább. Hatalmas munkát végeztünk 2023-ban, mert az Európai Parlamentben volt egy kezdeményezés a művészek munkakörülményeivel kapcsolatosan, és kemény vita alakult ki arról, hogyan lehetne jobb szociális környezetet teremteni a művészek számára. Két riportör jelentést készített az Európai Parlament számára, amelyben kétféle intézkedést kértek a Bizottságtól: egyrészt a művészek megfelelő munkakörülményeire vonatkozó jogalkotási kezdeményezést, másrészt pedig a művészek szociális védelmének és munkakörülményeinek megfigyelését minden európai országban, hogy több információval rendelkezünk a művészek szociális helyzetéről. Beszéltünk a kérdésért felelős európai biztossal, és elmondtuk neki, hogy valószínűleg elég bonyolult lenne elindítani egy jogalkotási kezdeményezést, mivel a múltban rengeteg szociális jogszabályt fogadtak el. Olyan sokféle jogszabály létezik a kulturális dolgozókra vonatkozóan – mivel nem csak művészekről volt szó, hanem általánosabb értelemben véve a kultúrában dolgozókról –, és olyan sokféle módja van annak, hogy valaki az előadó-művészeti szektorban, az audiovizuális ágazatban, a vizuális művészetekben

stb., dolgozzon, hogy jelenleg kissé bonyolultnak találjuk a jogalkotás kezdeményezését. Elmondtuk a biztossnak, hogy véleményünk szerint a jelentés második része érdekesebb: megfigyelőket küldeni a tagállamokba és megállapítani, hogyan lehetne végrehajtani a szociális jogszabályokat, megnézni, reális-e egyáltalán ilyen jogszabályok létrehozása. Ami a pillanatnyi helyzetet illeti, talán kissé korai lenne még elindítani a jogalkotási kezdeményezést.

– A PEARLE megfogalmazott egy felhívást az EP képviselőjelöltek számára, amelyben arra kéri őket, tegyék programjuk részévé az előadó-művészeti szektor prioritásait. Érkezett már Önökhöz bármiféle visszajelzés ezzel kapcsolatban? Vannak európai politikai pártok vagy képviselők (képviselőjelöltek), akik hajlandók felvállalni az előadó-művészeti szektor specifikus problémáit?

– Volt némi érdekes együttműködésünk például Laurence Farrenggel, egy francia EP képviselővel, aki a politikai spektrum centrumába tartozik. Ő sokat dolgozik a PEARLE-lel, főként a művészek szociális helyzetét érintő kérdésekben. Amikor terjeszteni kezdtük javaslatainkat, amikor elküldtük felhívásunkat az európai parlamenti képviselőknek, ő volt az egyike azoknak, akik válaszoltak.

Ami az EP képviselők és általában a politikusok kulturális érdeklődését, különösen pedig az előadó-művészet iránti érdeklődését illeti, úgy tűnik, hogy az egyes

politikusok jobban odafigyelnek a kulturális kérdésekre, mint a politikai pártok. Bár megfigyelhetőek bizonyos tendenciák – például a szociáldemokraták fogékonyabbak a szociális kérdésekre, míg a centrum pártjait talán jobban érdekli a mobilitás és az ehhez hasonló témák. Nem igazán mondhatjuk, hogy a politika egyáltalán nem figyel a kultúrára. Minden pártban van némi fogadókészség, de a valódi érdeklődés inkább az egyes emberekre jellemző.

– *A konferencia ezúttal Budapesten került megrendezésre és Magyarország július elsején kezdi soros EU elnökségét. Vannak-e olyan rövidtávú kérdések, amelyek éppen a következő fél évben várnak megoldásra?*

– Nem tudom, hogy a magyar elnökség tud-e majd foglalkozni például a költségvetéssel – mert időbe telik, amíg az új európai parlamenti képviselők elfoglalják a helyüket, és amíg az új Bizottság megalakul –, de lefektetheti a róla való gondolkodás alapjait. Mert a kulturális költségvetés fontos kérdés – nem könnyű elérni, hogy az Európai Unióban a kultúra ambiciózus költségvetést kapjon. Aztán ott van a művészek munkakörülményeinek kérdése is, mert még ha nem is indul el a jogalkotási kezdeményezés, sok munka lesz a munkakörülményekkel, a feketemunkával, a szociális védelemmel és az ehhez hasonló témákkal kapcsolatban. A mobilitás kérdése különösen is érdekel bennünket, mivel néhány évvel ezelőtt már foglalkoztunk a hangszerek repülőgépes szállításának kérdésével – ez mindig bonyolult, mert a feltételek nem túl átláthatóak, és néha rendkívül nehéz a hangszereket a repülőgépre juttatni. A Bizottság majdnem 10 évvel ezelőtt kezdeményezte a dolgok megkönnyítését, és most vissza akarják ezt emelni a jogszabályba, így ez a kérdés valószínűleg újra fel fog merülni, és mi törekedni fogunk a zenészek érdekeinek védelmére.

– *Mi a véleménye azokról az esetekről, amikor a politika megpróbál durván beavatkozni a művészeti szektor életébe – gondolok például az orosz művészek kitiltására – vagy hirtelen akar megváltoztatni hosszú hagyományra épülő gyakorlatokat – ilyen például a zenekarok turnéinak korlátozása a légszennyezésre hivatkozva.*

– Ó, számos ilyen kérdés van. Említette az orosz művészek kérdését. A háború kitörését követően rögtön egy ilyen furcsa helyzettel kellett szembesülnünk – egyes politikusok úgy gondolták, hogy nem kellene együtt dolgoznunk semmilyen orosz művésszel, sőt, még orosz zenészerzőkkel sem. Voltak olyanok is, akik azt akarták, hogy egyáltalán ne játsszunk orosz zenét – egy kicsit furcsának tűnik ilyen álláspontra helyezkedni csak azért, mert háború

van és problémánk van az aktuális kormánnyal. Mi úgy gondoltuk, hogy nem lenne jó ötlet leállítani az együttműködést az Európába érkező orosz művészekkel. Elmondhatom, mi történt Franciaországban – és azt hiszem, nagyjából hasonló a helyzet egész Európában, persze lehetnek eltérések az országok között. Franciaországban a kulturális minisztérium úgy döntött, hogy megszüntetjük az együttműködést az intézményes orosz szervezetekkel – mivel nem értünk egyet az aktuális kormány tetteivel – és talán néhány olyan művésszel is, akik túl közel állnak az aktuális kormány által képviselt vonalhoz, de ez néhány személyt jelent csupán. Tovább folytatjuk a közös munkát azokkal az orosz művészekkel, akik nem foglaltak állást és nem fogjuk arra kényszeríteni őket, hogy hangot adjanak véleményüknek, mert ami történik, nem az ő felelősségük és nem akarjuk őket veszélynek kitenni. A minisztérium úgy döntött, hogy nem fogjuk felfüggeszteni az együttműködést, mert fontos, hogy fenntartsuk az érintkezést és a kulturális cserekapcsolatokat az orosz kultúrával, az orosz művészekkel. Nem nekik kell megfizetni a politikai történésekért, mert ez nem az ő felelősségük.

Aztán vannak más témák is, például a zenekarok turnézása, ami azért merült fel, mert nagyon fontos környezetvédelmi kérdéssel állunk szemben, és oda kell figyelniük a karbonlábnyomunkra. Úgy gondoljuk, hogy nem kellene leállítani a turnékat – mert az sem lenne jó ötlet – hanem csupán felelősségteljesebben kell eljárniuk, amikor turnézunk. Egyes esetekben hosszabb ideig maradhatunk egy helyen, jobban megszervezhetjük a fellépéseket, hogy ne kelljen nagy távolságokat utazni egyetlen koncertért, rövidebb útjainkra pedig vonattal utazhatunk repülő helyett. Azon gondolkodunk, hogyan csökkenthetnénk a karbonlábnyomunkat anélkül, hogy abbahagynánk a tevékenységeinket, mert úgy véljük, hogy a kultúrával és a zenével mi is hozzájárulunk a fenntartható fejlődéshez, ezért fontos, hogy megtaláljuk a megfelelő egyensúlyt a felelősségteljesebb viselkedés és a tevékenységeink folytatása között.

Emellett természetesen a finanszírozás kérdése is felmerül. Egyre több problémával nézünk szembe a kultúra állami finanszírozása terén, mert az államoknak és a helyi önkormányzatoknak egyre több nehézségük van, sok mindent kell finanszírozniuk. Mégis úgy gondoljuk, hogy fontos, hogy a kultúra közszolgálati jellegét a lehető legtöbb országban megőrizzük. Van különböző gazdasági modelljeink, egyesek a jegyeladásokon vagy a mecénatúrán alapulnak, mások a közpénzekre támaszkodnak; szerintem mindkét modell jó, de figyelniük kell arra, hogy ne veszítsük el a közszolgálati érzését.

– *Hogy tetszett Önnek a budapesti konferencia? Elégedett volt a szervezéssel – a helyszínnel, a programokkal, a részvétellel? Sikerként könyvel el a PEARLE 67. konferenciáját?*

– Igen, sikernek tartom. Mindig siker, ha tapasztalatot tudunk cserélni a kollégáinkkal, mert sok közös problémánk van. Sok minden nagyon jól sikerült, a program mindig érdekes; rendkívül motiváló előadásokat hallottunk, nagyon tapasztalt előadók léptek fel több kulturális témában. Azt hiszem, minden

PEARLE-konferencián magas színvonalú eszmecserét folytatunk, és ez a mostani sem volt kivétel. A város pedig gyönyörű, lenyűgöző kulturális épületeik vannak, azt hiszem, meggyőződhetünk róla, hogy itt fontos a kultúra. A rendelkezésünkre bocsátott számokból láttam, hogy Magyarország azon országok közé tartozik, ahol a kultúrára fordított állami támogatások összege a GDP-hez képest elég magas, és ennek eredménye szemmel látható. Jó ilyen helyekre jönni, és bátorítást nyerni ahhoz, hogy tovább védelmezzük a kultúrát és a művészetek fontosságát a társadalomban.

A PEARLE felhívása az EP képviselőkhez

Az Európai Parlament rendelkezik a jogalkotási kezdeményezés jogával, és a többi európai intézménnyel együtt olyan jogszabályokat alkothat, amelyek figyelembe veszik az előadó-művészeti szervezetek előtt álló kihívásokat, és a fenntartható politika irányába terelik a döntéshozatalt. Arra kérjük Önt, hogy egyengesse az utat egy élénkebb, befogadóbb és kulturálisan gazdagabb Európa felé! Használja ki ezt a lehetőséget, járuljon hozzá a hatékony irányelvek kialakításához és álljon ki az előadó-művészeti szektor mellett. Építsünk együtt egy olyan jövőt, ahol a kultúra virágzik és egyesít minket! Egy olyan Európát, ahol az előadó-művészettel foglalkozó szervezetek vezetői teljes értékű résztvevői az európai párbeszédnek.

1. Megfelelő finanszírozás biztosítása

Biztosítsuk az előadó-művészeti szervezetek megfelelő finanszírozását – beleértve azokat is, amelyek napi szinten dolgoznak az előadások megvalósulásáért –, lehetővé téve számukra, hogy hatékonyan betölthessék kulcsfontosságú társadalmi szerepüket, és továbbra is szorgalmazzuk, hogy a tagállamok költségvetésének 2%-át fordítsák a kultúrára és a művészetekre.

2. A fenntarthatóság ösztönzése

Segítsük az előadó-művészeti szervezetek fenntartható átalakulásának felgyorsítását azáltal, hogy támogatjuk a környezetbarát gyakorlatokat a mindennapi működés és a rendezvények létrehozása során; biztosítsuk az épületeik átalakításához szükséges finanszírozást.

3. Az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak kiigazítása

Támogassuk a kulturális ágazatot az elkövetkező években, hogy a kultúra bekerüljön az ENSZ 2030 utáni fenntartható fejlődési céljai közé.

4. A digitális innováció felkarolása

Vonjuk be az ágazatot a digitális átalakulásba az új technológiák bevezetéséhez szükséges megfelelő támogató környezet megteremtésével.

5. A határokon átnyúló mobilitás megkönnyítése

Hozzunk létre olyan működő belső piacot, amelynek keretében az előadó-művészeti szervezetek valódi kulturális együttműködést folytathatnak határokon átnyúlóan, és akadálytalanul turnézhatnak; álljunk ki határozottan az egész világra kiterjedő kulturális csereprogramok és a turnék támogatása mellett.

6. Az adminisztratív folyamatok egyszerűsítése

Csökkentsük a jelenlegi és az új jogszabályokban szereplő adminisztratív akadályokat és jelentéstételi kötelezettségeket, amelyek az elmúlt években jelentősen megnövekedtek, valamint vezessünk be egyszerűsített szabályokat és mentességeket a kis szervezetek és vállalkozások (kkv-k) számára.

7. A nemzetközi kulturális csereprogramok támogatása, beleértve az Egyesült Királyságot is

Követeljük célzott megoldások kidolgozását az EU-ba érkező harmadik országbeli művészek vízumkötelezettségével és munkavállalási engedélyével kapcsolatban, és viszont, valamint egy célzott kulturális protokoll kidolgozását az európai és brit művészek számára, amely elősegíti a kulturális együttműködést.

8. A művészi szabadság védelme

Biztosítsuk, hogy az olyan európai értékeket, mint a szólásszabadság és a kulturális szervezetek művészi függetlensége az EU egész területén tiszteletben tartsák; garantáljuk a szabad, független és művészi kultúrák közti együttműködést.

9. Az inkluzivitás ápolása

Támogassuk az előadó-művészeti ágazatot abban a célkitűzésében, hogy a társadalom minden szegmensét és rétegét bevonja, és mindenki számára hozzáférést biztosítson a kultúrához.

10. A jövő nemzedékek ápolása

Összpontosítsunk a fiatalokra, olyan élő kulturális események segítségével fektessük le társadalmunk alapjait, amelyek inspirálják és formálják az eljövendő generációkat. ■

„Érezzük a közönség támogatását, lelkesedését”

Fotó: Derencsei István

Interjú Kollár Imre karmesterrel, a debreceni Kodály Filharmonikusok vezető karmesterével

Kiss Eszter Veronika

Tavaly ünnepelték alapításuk százéves évfordulóját a debreceni Kodály Filharmonikusok. Kollár Imre ebből a száz évből két fontos időszakban is a zenekarhoz tartozott, a rendszerváltás utáni változások idején vezette az együttest, 2019 óta pedig vezető karmesterként tért vissza Debrecenbe. A jövő évadban Ránki Dezső is játszik a Kodály Filharmonikusokkal, akit már nagyon várnak, hiszen a játéka, mint Kollár Imre fogalmazott, „olyan, mint üdítők között a forrásvíz: kristálytisza és tökéletes”.

– Abban a kivételes helyzetben van, hogy két különböző korszakát is megismerhette a Kodály Filharmonikusoknak. 1995-től 2008-ig vezette az együttest, akkor még Debreceni Filharmonikus Zenekar néven, 2019 óta pedig vezető karmesterként került vissza. Melyek azok a legfontosabb pontok, ahol jelentős változás történt a zenekar működésében, lehetőségeiben, körülményeiben?

– A kilencvenes évek közepének a legnagyobb nehézsége az volt, hogy meg kellett értetni a kulturális élet szereplőivel, a várost irányító politikusokkal, hogy az a fajta zenekari működési forma és fenntartói gondolkodás, ami korábban évtizedeken keresztül sikeres volt, a rendszerváltás után megváltozott körülmények között már nem lehet ugyanúgy tovább, hanem komoly változásokra van szükség, át kell állni egy teljesen más, úgymondhatnánk, egyfajta modern gondolkodásra. Ezt az átállást nagyon nehéz volt akkoriban elindítani. Amikor 2019-ben visszatértem, már egy teljesen más mentalitás fogadott, nemcsak a zenekarnál, de a város részéről is. A zenekar művészeti

vezetője és igazgatója 2011 óta Somogyi-Tóth Dániel, aki igazán előremutató gondolkodású ember, és sikerült a város vezetését is magunk mellé állítani ebben a modern hozzáállásban. Ebbe beletartozik például a közalkalmazotti munkaviszony ügye, ami nagyon sokáig jól működött és nem is volt jobb megoldás a zenekari zenészek alkalmazására, de aztán a rendszerváltás után egyre inkább azt kezdtük érezni, nemcsak fenntartóként, hanem munkavállalóként is, hogy ebben a foglalkoztatási formában vannak a zenészek szempontjából érthető, meglehetősen körülményes, illetve nemcsak előnyeit, de hátrányait is láttuk a közalkalmazotti foglalkoztatásnak. Világossá vált, hogy a jelenlegi munkaügyi- és jogi rendszerben, amennyiben a zenekar e téren is át tud alakulni egy másfajta szerkezeti formára, egész más perspektívák nyílhatnak meg, jelentősen nőhetnek a lehetőségek. Sok-sok év előkészítő munkája kellett ahhoz, hogy ezt az átalakulást meg tudjuk valósítani.

– Mennyiben változott a támogatás a két korszak között?

– A támogatásról nem szeretnék hosszan beszélni. Egyrészt, mert az soha nem elég, hiszen mindig mindenki úgy érzi, hogy ha kétszer annyi pénze lenne, akkor mennyivel több mindent meg lehetne valósítani. Másrészt azért sem, mert jelen pillanatban is azon dolgozunk, hogy amit csak lehet, megvalósítsunk.

– *Két éven át a MÁV Szimfonikusok művészeti vezetőjeként és vezető karmestereként is dolgozott. Hogy látja, mennyiben más egy vidéki zenekar helyzete, feladatköre, mint egy fővárosié?*

– Nyilvánvaló, hogy valamivel szélesebb egy vidéki városi zenekar repertoárja és feladatköre, mint egy budapestié. Ide tartozik az operajátszás is, hiszen a Kodály Filharmonikusok a debreceni Csokonai Nemzeti Színházban is játszik, így nekünk az operaelőadások a munkánk részét képezik, míg mondjuk a MÁV Szimfonikusok, vagy más budapesti szimfonikus zenekarok, ha játszanak is operát, leginkább részleteket adnak elő egy műsor részeként, vagy nagy ritkán játszanak teljes operát koncertszerűen egy hangversenyteremben. Bár mely Debrecen méretű városi együttesnek egyértelműen körülhatárolható funkciói vannak, és ezek nagyjából hasonlóak Európa-szerte, várostól, országtól függetlenül. A közönség igényét kell kielégíteni, ami azt jelenti, hogy egy ilyen méretű városban egy városi zenekar, akár Magyarországon, akár Németországban ugyanúgy ad szimfonikus hangversenyeket, ugyanúgy játszik a helyi színházban operát is, és ugyanúgy részt vesz a város jelentős eseményein. Természetesen mi is igyekszünk részt venni ezeken. A megbecsültségünket egyértelműen jelzi, hogy közel ezer bérletesünk van, ami vidéki viszonylatban elképesztően nagy szám, és valóban érezzük is a közönség támogatását, lelkesedését, ami igazán jó visszajelzés a munkánk eredményéről.

– *Mit emelne ki az előző évadból?*

– 2023-ban volt százéves a zenekar, és ez számunkra nemcsak egy szám. Ha belegondolunk abba, mekkora jelentőségű történelmi tett volt, és mennyire előremutató gondolkodás, hogy száz évvel ezelőtt Debrecenben – és velünk egyidőben még több különböző városban – úgy döntött a városvezetés, hogy alapít egy professzionális saját zenekart, és nem egy ilyen zenekar egy évszázadon keresztül fenn is maradt, akkor értjük meg igazán, micsoda különleges pillanatai voltak a sorozatosan fejlődő magyar kulturális életnek a 20. század elején. Azt gondolom, hogy ezt nagyon sok szép koncerttel meg is ünnepeltük. Szeretném, ha a következő 100 év ugyane ilyen gyümölcsöző lenne, és folytatódna ez a fajta progresszív kulturális bővülés és fejlődés.

– *Mely koncertek lesznek a legkülönlegesebbek a következő évadban?*

– Rengeteg hangversenyt, művet és művészt emlegethették most a következő évadból, de engedje meg, hogy csupán egyetlen koncertet emeljek ki, és ez nem más, mint az, hogy Ránki Dezső ismét zenekarunkhoz látogat. Két Bach-koncertet is fog játszani a debreceni Kodály Filharmonikusokkal, és azt gondolom, hogy mind a muzsikusok, mind a zeneszerető, zeneértő közönség pontosan érzi, hogy ennek mekkora súlya van. Egy művész, akit a világ legnagyobbjai között tartunk számon, és már 70 év fölött jár, ennyi idősen nekilát, hogy megtanulja a Bach-zongoraversenyeket, belép ebbe az egészen különlegesen és csodálatos világba, és ezt elhossa nekünk ide Debrecenbe, ez önmagában kuriózum! Ez tényleg egy csoda lesz, már csak azért is, mert dolgoztunk már vele, és ahogy ő játszik, az egészen kivételes. Olyan, mint üdítők között a forrásvíz: kristálytisza és tökéletes.

– *Ha a következő időszak koncertjeit, terveit is figyelembe veszi, melyek azok a művek, amelyeket mindenképpen szeretne vezényelni, vagy amelyeket nagyon vár?*

– Hadd válaszoljak erre egy anekdotával. Solti Györgytől megkérdezték az élete vége felé, hetvenéves kora körül, hogy van-e olyan mű, amit még nem vezényelt, de szívesen dirigálna. Tudjuk jól, hogy Soltinak legalább harminc olyan éve volt, amikor akkora világsztárnak számított, hogy bármit eldirigálhatott, amit csak akart, szabadon válogathatott a művek között. Legnagyobb megdöbbenésemre Solti erre a kérdésre nem egy-két kimaradt művet mondott, hanem hosszan kezdte sorolni a műveket, amiket nem vezényelt, de szeretett volna, csak úgy dőlt belőle a sok mű. Annyi minden van, amit az ember szeretne csinálni élete során, annyi mű van, amit szívesen vezényelne, hogy egy élet is kevés hozzá. Ha évi nyolcvan koncertet vezényel az ember, ami rengeteg, és ötven éven át dirigál, ami szintén egészen kivételes, akkor is olyan hihetetlenül gazdag és színes a zeneirodalom, hogy még a közelébe sem ér annak, hogy legalább az általa ismert és kedvelt művek nagy részét elvezényelhesse. ■

“Minden frázist megfelelően kell hangsúlyozni”

Fischer Ádám az interpretálók feladatáról, a Müpa miliójéről, jubileumi előadásokról

✍ Réfi Zsuzsanna

Idén a bécsiek is ízelítőt kapnak a Budapesti Wagner-napokból.

A Konzerthausban június végén ugyanis a Wesendonck-dalok, s a Trisztán és Izolda második felvonása hangzik fel koncertszerűen, a Rádiózenekar előadásában, Fischer Ádám vezényletével. A sorozat megálmodójával, művészeti vezetőjével a Müpa nyújtotta egyedi miliőről, Wagner örökérvényű világáról, a karmester felelősségéről, valamint arról is beszélgettünk, milyen előnyeit látja a kornak és milyen koncertekkel készül a 75. születésnapjára.

– Mozarttal hangolódik a Wagner-napokra...
Májusban ugyanis a Titus kegyelmének premierjét dirigálta Hamburgban. Remek opera, de sajnos hallottam már belőle rettentő unalmas előadást is...

– Ha egy ilyen darab unalmas, akkor mi, előadók vagyunk a hibásak és sosem a zeneszerző. Az interpretáló művész feladata az, hogy érdekessé tegye a művet. Az előadó olyan, akár egy remek védőügyvéd. Úgy kell előadnia a megírtakat, hogy a bíróság felmentő ítéletet hozzon. Ha egy Titus unalmas, abban az esetben a karmestert börtönbe kellene zárni... Gyönyörű ugyanis Mozart operája! Sokat dolgoztam most a hamburgi zenekarral, s igazán érdekes, izgalmas előadás született, a siker legalábbis ezt igazolta. Nem szabad éreketlenül előadni egyetlen hangot sem. Mindegyiknek vezetnie kell a következőre, és ehhez szükség van apróbb dinamikai változásokra, hogy az ismétlések halkabbak vagy hangosabbak

legyenek. Természetesen közben figyelni kell az énekekre is, minden frázist megfelelően hangsúlyozni, mert különben tényleg unalmassá válhat...

– Éreztem már végtelennek Az istenek alkonyát is...

– Tényleg nagyon sok múlik a karmesteren! Persze, hogy az előbbi példával éljek, akad olyan eset, amikor az ügyvéd is tehetetlen, van védhetetlen darab, azonban ezeket nem is vezénylem... Wagner esetében természetesen nem ez a helyzet. De azért az ilyen műveknél is motiválni kell a zenekart, s ez a karmester feladata. Akad a muzsikusközül, akit meg kell nyugtatni az előadás előtt, van, akit fel kell rázni az enerváltságából, szinte minden zenésznél másra van szükség, de erről szól a karmesterség. Ugyanez a helyzet az énekesekkel is. Nem az a jó dirigens, akire azt mondják a zenészek az est végén, hogy milyen jól vezényelt, hanem az, akinél az

előadás után azt érzik: milyen jól játszottam ma este, sokkal jobb voltam, mint máskor - ha ilyen vélekedéseket hallok a muzsikusoktól, akkor tudom, jól dirigáltam.

– *Mondjam vagy mutassam? Ez volt a címe annak az előadásnak, amit a Müpa, az ELTE és a MűGond hármaskoprodukciónak szervezett kurzusában tartott.*

– A Ring karmesteri kihívásairól beszéltem, arról, miként kell az erőnket jól beosztani erre a 15 órányi feladatra, hiszen a Tetralógiát egy egységként kell kezelni. Ráadásul fel kell készülni arra, hogy történik valami váratlan, ez az opera sajátja. Az előadás közben, spontán kell dönteni a tempóról, dinamikáról, apróbb zenei változásokról. Motiválni kell az együttest, fantáziával megtölteni a játékokat.

Segítenek az ilyen kezdeményezések, mint ez a kurzus, a közönségépítésben, az újabb wagneriánus nemzedék kialakításában?

Tavaly kétszázan voltak kíváncsiak rá, idén is sokan jöttek, s ugyanilyen kedvcsinálóak azok a hangversenyek, amelyeken Wagner legismertebb darabjaiból válogatunk. A Ring után hangzik fel majd két este az Istenek és hősök című koncert a Müpában, s ez a Wagner világával ismerkedőknek, de az elszánt rajongók számára is érdekes programot kínál. Már csak amiatt is, mert ez alkalommal nem a fesztivál állandó közreműködője, a Rádiózenekar, hanem - akárcsak tavaly - a Nemzeti Filharmonikusok muzsikálnak. Egy másik közönséget is igyekszünk megszólítani, a fesztivált követően ugyanis Bécsben is adunk egy hangversenyt, a Konzerthausban. A császárvárosban már ismét a Rádiózenekar közreműködésével, az idei fesztivál énekeseivel hangzanak fel a Wesendonck-dalok, valamint a Trisztán és Izolda második felvonása. Ami annyira introvertált zene, hogy talán jobb is koncertszerepben előadva... Bízom benne, hogy ez a vendég szereplés is felhívja a bécsiek figyelmét a Budapesti Wagner-napokra, s szívesen eljönnek majd jövőre, hogy megtapasztalják a miliójét.

– *Mindez előtt azonban még ott a fesztivál, ami június 14-én, egy dalesttel kezdődik, s 20-ától hangzik fel a Tetralógia. Milyen lesz az ideji sorozat?*

– Bízom benne, hogy nagyon jó. Csak az zavar, hogy a Ringen kívül nem szerepel más darab is a programban. Pedig nem ezzel az elképzeléssel indult a fesztivál... Tudom, nincs most rá elegendő forrás, de azért bízom benne, hogy hamarosan visszatérünk az eredeti elképzelésekhez. Bár kevesebb az előadás, de nagy lelkesedéssel játszunk. Hiszen sehol máshol a világon nem tud úgy felhangozni A Nibelung gyűrűje, mint a Müpában! Ebben a 15 órányi zenében előadásról előadásra újabb lehetőségeket fedezek fel.

– *Egy korábbi interjúnkban azt mondta, Wagner zenéje olyan, akár a drog, amire nagyon rá lehet szokni...*

– Már csak amiatt is, mert minden évben újra és újra rácsodálkozom, hogy Wagner milyen modern, és minden kornak van mondandója. A Ring a hatalom és a pénz hajszolásáról szól, s arról, hogy mindez milyen boldogtalanságot okoz. Régóta tudja ezt mindenki, mégis az emberiség beleesik a csapdába újra és újra. Wagner olyan bölcsen fejezi ki, mennyire átkos dolog e kettő, mégsem tudjuk abbahagyni... Évről évre, mindig látok valakit, akit csak a hatalom érdekel. A német zeneszerző olyan problémákról beszél, amelyek állandóan aktuálisak, s amelyek az isteneket is esendő emberré változtatják. Újra és újra beleesünk ugyanazokba a hibákba... Az a véleményem, hogy az emberiségen nem lehet segíteni. Annyira befolyásolnak minket a saját érzelmeink, hogy már az érdekeinket sem vesszük észre... Ezekben a zenedrámákban nemcsak a mondandó az érdekes! Az általános vélekedéssel szemben, amely szerint Wagner zenéje el van könyvelve bombasztikusnak és monumentálisnak, én látom a benne rejlő intimitást és a finom érzelmi rezdüléseket is. Azért vagyok különösen boldog, mert a Müpában ezt sokkal jobban meg lehet mutatni, mint bárhol a világban. Ráadásul ez a négynapos Ring tényleg különleges, Bayreuthban is hat napra osztják el a Tetralógiát. A világ operaházai sem nagyon engedhetik meg maguknak, hogy a szerzői elképzelés jegyében adják elő. Sokan tervezik, hogy négy nap alatt bemutatták, de nem bírja a műszak, az előadók... Született is erre egy kifejezés a német nyelvtérületen. Der Ring des Nibelungen - azaz A Ring, ami sohasem sikerül... A Müpában ezért azt a döntést hoztuk, hogy inkább más énekesekkel, de estéről estére előadjuk.

– *Ráadásul a kezdetektől egyetlen zenekarral születnek meg ezek az előadások...*

– Ez szintén olyan különleges lehetőséget ad, mint a Müpa egyedi akusztikája. Persze azért vannak váltások a fontos pozíciókban, hiszen sok a 15 órányi zene, de olyan adrenalinot is nyújt a produkció, amitől mindenki, magam is felfrissülök. Természetesen ezek alatt az évek alatt változott némileg a zenekar összetétele, de az együttes mentalitása megmaradt, egymásnak adják tovább a játékstílust. Wagner operáit csak a vezényletemmel adják elő, s minden apróság, amire építünk, be van írva a kottába. Azért lesz érdekes, különleges minden előadás, mert az előző évek tapasztalataira lehet építeni. A Rádiózenekarral azért vagyok elégedett, mert a velük való munkát nagyon személyes zenélésnek érzem. Épp ezért nem érdekel, hogy ha valaki mondjuk egy másik együttes adott posztján - tegyük fel -, magasabb szinten muzsikál, mert engem a zenélési stílus érdekel, nem a technikai megvalósítás. Ahogy a korábbi beszélgetésünkben említettem, sok társulat fél a mikrofontól, épp ezért felszabadító az élő előadás, ami kihozza őket a

WAGNER NAPOK

mindennapos rutinból. Rájönnek arra, hogy nem sok múlik egy apró hibán, könnyen jóvá lehet tenni egy félre-csúszott b-t. Néha úgy érzem, olyan vagyok, mint egy nagypapa, aki csokoládét ad az unokáknak, tiltott dolgokat engedek meg az együttesnek... S alakulnak évről évre az előadások is. Hiába tervezem meg, hogy kiket szeretnék a sorozatban hallani az énekesek közül, kérdés, miként tudják beilleszteni a naptárunkba a felkérést. De nem is azon múlik a produkciók színvonala, hogy az egyes művészek mennyire jók, mert a Müpás előadásoknak megvan a maguk kialakult stílusa. Ahogy Iréne Theorin, Brünnhilde megformálója említette nekem: Budapesten másképpen énekel, mint bárhol máshol a világon, a helyszín sajátos miliője, az akusztika, a színpadkép, a tempóim miatt. Attól válik egyedivé minden este, hogy hatni kell az énekesekre és a zenészekre. Egyetlen előnye van a kornak, minél idősebb vagyok, annál inkább odafigyelnek rám. Ha bárkire ránéznek a zenészek, az énekesek közül, azonnal még jobban koncentrálnak.

– Említve az életkorát, hogyan készül a szeptemberi, 75. születésnapjára?

– A Düsseldorf-i Szimfonikusok, akiknek sok éve vagyok a vezető karmestere, felfedezte, hogy 14 órával azután születtem, hogy Richard Strauss távozott e világból. Ezért különleges hangversenyre kértek fel, amelyre R. Strauss-szerzeményeket válogattunk, s az estre meghívták a zeneszerző leszármazottait is. Ezzel a hangversenyyel köszöntik a születésnapomat. S lesz a Müpában

is ünnepi hangverseny. De arra a jubileumra készülök nagyon, ami két év múlva lesz esedékes. A bayreuthi Ring 150. évfordulóját ünnepli a világ 2026-ban, s abban az esztendőben jubilál a Müpa sorozata is, 20 éves lesz. Bízom benne, hogy abban az évben már ismét több Wagner-darab kerül színre, nem csupán a Ring, ahogy az eredeti koncepcióban megterveztük.

– A Titus-premier mellett mi mindent tartogatott ez a tavaszvégi, nyári időszak?

– Májusban Missa Solemnist vezényeltem Bécsben, s aztán a Helsinki Bizottság javára rendeznek júniusban egy jótékonyági koncertet a CEU-n. A Budapesti Wagner-napokat követően pedig két Parsifal-előadást is dirigálok Münchenben.

– Mire készül a Dán Kamarazenekarral?

– Egy Johann Strauss-műsorral! Tudom, kicsit szemtelenség ez a részemről, de meg akarom mutatni, hogy másképp is lehet játszani például a Kék Duna-keringőt, mint ahogy megszokták. A grazi intendánsnak nagyon tetszett az ötlet, jövőre náluk elő is adjuk a programot. Várom az ősz színpadunkat is, hiszen indítottunk Grazban egy Haydn Fesztivált, idén ugyancsak izgalmas lesz a program. Felfedeztek minket a Dánokkal Salzburgban is, várnak minden évben a Mozart Hétre, két év múlva mi fogjuk megnyitni a sorozatot. Annyi rendhagyó zenei ötletem van még, annyi elképzelést szeretnék kipróbálni! Mintha nem is telt volna el 75 esztendő... ■

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET KONCERTMESTERI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű munkaszerződéssel, próbaidő kikötésével

ZENEKARI SZÓLÓK		KÖTELEZŐ ANYAG	
▪ Beethoven: Missa Solemis ▪ Offenbach: Orfeusz az alvilágban – nyitány ▪ Rimszkij-Korszakov: Seherezáde ▪ R. Strauss: Hősi élet ▪ R. Strauss: Till Eulenspiegel		▪ J. S. Bach: valamelyik szólószonáta lassú tétele és fűgája, vagy Chaconne ▪ Egy nagy hegedűverseny első, vagy utolsó tétele kadenciával az alábbi szerzők valamelyikétől: Beethoven, Brahms, Csajkovszkij, Sibelius, Prokofjev, Hacsaturján ▪ Egy bármilyen stílusú előadási darab	
Követelmények:		A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:	A próbajáték helyszíne:
▪ felsőfokú végzettség ▪ erkölcsi bizonyítvány /az állás elnyerése esetén/ ▪ magyarországi munkavállalási engedély		▪ szakmai önéletrajz ▪ zenei végzettséget igazoló dokumentum	Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
A ZENEKARI RÉSZLETEK LETÖLTHETŐK A ZENEKAR HONLAPJÁRÓL (WWW.SSO.HU/HIREK)			
A próbajáték időpontja: 2024. június 26. szerda 14:00 óra		Jelentkezési határidő: 2024. június 17. hétfő	
Az állás, sikeres próbajátékot követően 2024. július 1-től tölthető be. Bérezés: az Mt és a Kollektív szerződés szerint A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!		Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar 9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3. fodor.daniel@sso.hu	
Kapcsolattartó: Fodor Dániel, tel: +36 20 360 02 34 e-mail: fodor.daniel@sso.hu			

Mester és tanítványa

Hörömpöli Anna

A portréinterjú alanya, Tomasz Máté gordonkaművész rendkívül fiatalon lett két budapesti professzionális együttes, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a MÁV Szimfonikus Zenekar szólamvezetője. Zenei fejlődését tanárai segítették, emellett sokat köszönhet annak a különleges kapcsolatnak, amely mesteréhez, Perényi Miklóshoz fűzi. Az ifjú csellistával eddigi pályafutásáról és művészi fejlődéséről beszélgettünk.

– Mikor került először cselló a kezébe?

– Nyolc és fél éves voltam, mikor elkezdtem ezen a hangszeren játszani. Édesanyám eredetileg azt szeretne volna, hogy zongorázni tanuljak – akkoriban az volt divatos, ám ezen a szakon a szabad helyek már mind be voltak töltve. Tetszettek a vonós hangszerek, az érdeklődésemet és jó kézzalkomat Záborszky tanár úr is észrevette a Jókai Általános Iskolában megtartott hangszerbemutató napon, melyet a Szent István Zeneiskola rendezett. Hegedűre is felvettek volna, de a csellótanárnő, Kárpáti Mónika annyira szimpatikus volt, hogy végül ezt a hangszert választottam. A zeneiskolai évek után a Szent István Konzervatóriumban folytattam a tanulmányaimat.

– Milyen emlékeid vannak az első versenyekről és zenei táborokról?

– 2008-ban részt vettem egy országos versenyen, ahol Döln Balázssal megosztott első díjat kaptunk, és úgy emlékszem, a Banda Ede versenyen is első díjat nyertem. A kaposvári táborokban intenzív munkát végeztünk, egész nap csellóztunk. Többször részt vettem a tihanyi zenekari táborokban. Gyerekként nem igazán szerettem gyakorolni és a családom sem helyezett rám nyomást, mivel nem gondolták, hogy egyszer erre a pályára lépek, ugyanis nálunk senki sem volt zenész. A zenészcsaládok gyermekeivel összehasonlítva a tanulmányaim során előnyöket és hátrányokat is tapasztaltam. Azt, hogy kezdetben nem rendelkeztem sok

zenei alapismerettel, még a zeneiskolában sikerült pótolnom.

– Milyen szerepet játszott a zenekari játék a gyermekkorodban?

– Már gyerekként is szerettem zenekarban játszani, ami nem csupán a zenei fejlődésemet segítette, hanem közösségi élményt is jelentett; a társas kapcsolatokról és a csoportos zenélés örömről szólt. Fontosnak tartom a gyerekek zenei nevelésében a zenekari játékot, az egymásra figyelmet, ugyanis ezt is meg kell tanulni.

– Hogyan teltek a konzis éveid?

– A középiskolában Agócs Márta tanított. Következő, szigorú és igazságos volt, rendesen kellett nála gyakorolni. Hálás vagyok neki, mert remekül megtanított minket csellózni. Soha, egyikünk sem ment felkészületlenül az óráira... Teher alatt nő a pálma, buszgatással nem megy a fejlődés. Ez egy olyan pálya, amit halálosan komolyan kell venni: csakis a megfelelő mennyiségű befektetett munkával érhetünk el eredményeket.

– Mikor vált biztossá, hogy zenész leszel?

– Soha nem mondtam ki, hogy ezt a pályát választom: csak úgy sodródtam az eseményekkel. Nehéz helyet találni ebben a szakmában, hiszen évről évre nagyon sokan végeznek zeneművészként a felsőoktatásban.

Konzervatóriumi tanulmányaim alatt tanszaki koncertekre és nemzetközi versenyekre készülve sok darabot kellett megtanulnom – etűdök, skálák... ahogyan az lenni szokott. Ebben az időszakban leginkább Márta néni elvárásainak igyekeztem megfelelni. Az önálló munka a főiskolai éveim alatt vált egyre fontosabbá. A Zeneakadémián Perényi Miklós tanítványa lettem, ami régi vágyam volt. Agócs Márta is Perényi-növendék volt, innen az ismeretség. Először a szombathelyi Bartók Szemináriumon játszottam a Mesternek 2014-ben, ez volt az első találkozásunk. Ezután Márta néni-vel elmentünk hozzá még néhányszor meghallgatásra a felvételi előtt. Többeknek mondtam, hogy ha nem vesz fel, akkor abbahagyom a csellózást. Ennek ellenére valamiért biztos voltam benne, hogy fel fog venni – nem nagyképűségből, hanem egyszerűen nem tudtam másképp elképzelni. Istennek hála így is történt. Öt évig tanultam nála egy rövid időszakot kivéve, amelyet az Erasmus-ösztöndíjjal Saarbrückenben, Gustav Rivinius osztályában töltöttem. A Covid miatt azonban az egy évre tervezett külföldi tanulmányaimat három hónap után félbe kellett hagynom.

– *Hogyan élted meg az első találkozást Perényi Miklóssal?*

– Már az első találkozásom is pozitív volt vele, és azt hiszem, kölcsönös volt a szimpátia. Természetesen nagyon izgultam, hiszen teljes mértékben el voltunk ragadtatva a művészetétől, mindenkinél jobban tiszteltük őt. Kedves és szerény embernek ismertem meg. Később, tanulmányaim végén úgy éreztem, hogy meg kell találnom a saját hangom. Annyira alárendeltem magam a kisugárzásának, hogy hasonlóan kezdtem el játszani, ahogyan ő; persze nem azon a színvonalon, és nem is szeretném magamat hozzá hasonlítani. Mégis, ki kellett törnöm ebből a bűvkörből, mert másképp nem tudtam volna továbbhaladni az utamon. Egy idő után mindenkinek meg kell tanulnia egyedül dolgozni és ehhez nem feltétlenül

szükséges tanárhoz járni. Egy művészt sok minden inspirálhat: például egy kivételes előadó játéka, egy karmester egyénisége, munkája, vagy akár az élet más területein szerzett tapasztalatok. Az is nagyban hozzájárult a fejlődésemmhez, hogy zenekar tagja lettem.

– *Melyik volt ez a zenekar?*

– A MÁV Szimfonikus Zenekar. Életem első próbajátékával nyertem oda felvételt, még 2021-ben. A zenekar egyik cselló szólamvezetője, Rózsa Richárd hívta fel rá a figyelmemet, és bátorított, hogy mindenképpen jelentkezsem. Vele nem sokkal a diplomakoncertem után ismerkedtem meg, ahol hallott engem játszani, Gulyás Márta zongoraművész mutatott be minket egymásnak. Rendesen felkészültem a megmérettetésre, megtanultam az anyagot, elmentem néhány csellistához, hogy hallgassanak meg. A próbajáték eredményeképpen három gordonkaművészt vettek fel: kettőnket szólamvezetőnek, egy harmadik csellistát pedig szólamvezető-helyettesnek.

– *Milyen kihívásokkal kellett szembenézned a diplomakoncerted előtt?*

– A diplomakoncertem előtt két nappal az első oboista Covid-fertőzést kapott. Eredetileg Rolla János vezette volna a Haydn-versenyt koncertmesterként. A váratlan helyzet miatt azonban Gulyás tanárnőt kértem meg, hogy kíséren zongorán, így a koncert második fele végül nem zenekari, hanem zongorakísérettel zajlott. Sajnáltam a váratlan fordulatot, mert mindig nagy élmény volt együtt dolgozni Rolla Jánossal, rengeteget tanultam tőle. Korábban, a vonósnyegesünk tagjaival eredetileg Devich János tanítványai voltunk, aki egészségügyi okok miatt kérte meg Rolla Jánost, hogy átmenetileg vegye át a csoportokat. Sajnos Devich tanár úr már nem térhetett vissza, így Rolla Jánossal folytattuk a munkát. Nagyon kedvelte a kvartettünket, amelyben Kökény Eszter volt a primárius, Dósa Csenge a második hegedűs és Zsótér Zsófia, egy évvel később pedig Görbicz Fülöp volt a brácsás. Közülük ketten, Eszter és Fülöp ma is kollégáim a Nemzeti Filharmonikus Zenekarban. Jelenleg nincs kamaraegyüttesem, mivel az elmúlt időszakban a Nemzeti Filharmonikus Zenekarra összpontosítottam. Azonban szeretnék egy állandó kamaraformációt, de ennek összeszervezése nem egyszerű feladat.

– *Mi kellett ahhoz, hogy elnyerd ezt a rendkívüli pozíciót a Nemzeti Filharmonikus Zenekarban?*

– Tavaly júniusban nyertem felvételt a Nemzeti Filharmonikus Zenekarba, mint cselló-szólamvezető. A próbajátékok során a kiváló felkészültségem

alapkövetelmény, de a szerencse is fontos tényező. Ezen a próbajátékon szinte minden szépen sikerült, ami ritka és különleges élmény. A színpadi fellépések és a koncertek által generált nyomás ugyanis jelentős összpontosítást igényel. Játék közben nem a jövőbeli lehetőségeken töprengtem, hanem teljes mértékben a zenére koncentráltam, minden más gondolatot kizárva. A felkészültségem mellett talán ennek is köszönhető a két sikeres próbajáték, amiknek igazán örültem.

– *Voltak korábbi zenekari tapasztalataid?*

– Ahogy már említettem, a professzionális zenekari munkával a MÁV Szimfonikusoknál ismerkedtem meg, azonban korábban játszottam ifjúsági zenekarokban, felléptem néhány nyári fesztiválon Németországban és Spanyolországban, s a Zeneakadémia zenekarának tagjaként is. Bár születtek emlékeztető produkciók ezekből az alkalmi együttállásokból, ezeket mégsem lehet összehasonlítani egy hivatásos együttes működésével. Az idők során elég sok darabbal megismerkedtem, továbbá azzal, hogy a kollégákkal hogyan viselkedjék az ember. Ha barátsággal, tisztelettel és némi humorral fordulunk a zenésztársak felé, akkor nem lehet nagy baj. A MÁV Zenekar egyébként is igen befogadó közönség. Több szép élményem van koncertekről, például amikor Takács-Nagy Gábor vezényelte Kodály Páva-variációit és a Galántai táncokat, vagy amikor Csaba Péter dirigálta Franck szimfóniáját, ami különösen gazdag zenei élményt jelentett a számomra.

– *Hogyan éled meg a közelgő koncertet Perényi Miklóssal, és milyen hatással van rád, mint művészre és tanítványra, a vele való együttműködés?*

– Különleges koncertre készülök a MÁV Zenekarral, május 31-én játszom Vivaldi g-moll, két gordonkára írt koncertjét Perényi Miklóssal. Ez az alkalom róla szól, megkésve ünnepeljük 75. születésnapját, mely tavaly januárban volt. A program nemcsak szólistaként, hanem kamara-zenész- és pedagógusszerepben is bemutatja őt. Hatalmas megtiszteltetés, hogy a tanítványai közül én léphetek fel vele ez alkalommal. Eddig egyszer játszottunk együtt, Santanderben, Spanyolországban. Mendelssohn Esz-dúr oktettjét adtuk elő, ami felejthetetlen élményt jelentett. Két hétig nem aludtam előtte, annyira izgultam. Nekem mindig az ő művészete jelentette a legtöbbet. Perényi Miklós rendkívüli előadóművész és ember. Százévente születik ilyen tehetség. Elkötelezettsége, szorgalma és fókuszálóképessége páratlan, ezek az adottságok nagyon sok más mellett csodálatos zenésszé teszik őt.

– *Hogyan képezed el a jövődet?*

– Amennyiben lehetőségem adódik rá, szeretnék hosszú távon a Nemzeti Filharmonikusoknál maradni, amely egy nagyszerű zenekar. Emellett harmadik éve a Zeneakadémia doktori képzésében veszek részt, s szeretném minél jobb eredménnyel befejezni tanulmányaimat.

– *Milyen lépéseket tartasz szükségesnek a művészeti értékek megőrzése és a művészet iránti elkötelezettség erősítése érdekében?*

– Globálisan érzékelhető, hogy a művészeti értékek, amelyeket korábban öröknek hittünk, most veszélyben vannak. Úgy tűnik, mintha kevesebb szükség lenne gondolkodásra készítő előadásokra. Sok előadóművész kénytelen kompromisszumokat kötni a színpadon azért, hogy előremozdítsa saját ismertségét. A televíziós tehetségkutatók is torzírtják a művészetről alkotott képet, félrevezetve a közönséget és a fiatal tehetségeket. Az emberek többsége elhiszi, hogy amit ott lát, az a művészet valódi arca. Pedig szerintem ez a fajta versengés és „mentorálás” távol áll a klasszikus zene valódi lényegétől. A mi generációnk felelőssége az lenne, hogy megőrizzük és továbbadjuk a ránk hagyományozott értékeket. Emellett meg kell találnunk azokat az embereket, akikkel érdemes beszélgetni a zenéről és a művészetről, és nem szabad elveszítenünk a hitünket abban, hogy amit csinálunk, annak van értelme. ■

“Sok-e a zenekar, avagy kevés?”

Kerekasztal-beszélgetés a nem állami fenntartású fővárosi együttesek helyzetéről

 Réfi Zsuzsanna

A Magyar Zenei Tanács idei első szakmai napján, május elején elsőként a főpolgármester-jelöltek kulturális területért felelős szakembereinek beszélgetésén vehettek részt az érdeklődők, az eszmecsere moderátora Zsoldos Dávid volt, majd ezt követően a nem állami fenntartású budapesti zenekarok helyzetéről kapott körképet a BMC-ben összegyűlt közönség. Ács Péter, a Danubia Zenekar ügyvezetője, Hollerung Gábor, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar ügyvezető zeneigazgatója, Lendvai György, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnöke, a MÁV Szimfonikusok ügyvezető igazgatója, valamint Pröhle Gergely, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége felügyelőbizottságának elnöke a büdzsék összetétele mellett arról is szót ejtett, miért érzik káosznak a mostanra kialakult helyzetet, s mindennek milyen következményei lehetnek.

“Sok-e a zenekar, avagy kevés?- ismételte meg elsőként **Tóth László**, a Budapesti Filharmónia Társaság elnöke, a kerekasztal-beszélgetés moderátora a főpolgármester-jelöltek kulturális területért felelős szakembereinek feltett kérdést, s emellett az egyes együttesek finanszírozási arányairól is érdeklődött.

“Nem tudom, mi a sok vagy kevés - válaszolt **Lendvai György** - Ha megnézzük a hasonló nagyságú városokat, akkor sok zenekarunk van, hála Istennek, de azon a véleményen vagyok, hogy minél több, annál jobb. Természetesen egy zenekar fenntartása sok pénzbe kerül, annak, hogy több együttesünk legyen, az szab határt, hogy tudjuk-e ezeket finanszírozni. A külföldi vendégeinket egyébként nemcsak az kápráztatja el, hogy hány zenekarunk van, hanem az is, hogy estéről estére, a Müpától kezdve az Operán át a Zeneakadémiáig, mindenütt telt házak előtt muzsikálnak, ezért is kultúrában gazdag város Budapest. Persze azért, hogy megteljen a nézőtér, egyre többet kell tennünk. Amíg telt házzal játszunk, addig sok zenekar van, és ez így van jól. Arról pedig, hogy egy zenész hány zenekarban játszik, a szövetségből kértünk adatokat, és kiderült, a zenészek három-négy százalékának van állása más zenekarnál is. A szimfonikus zenekarban azonban bizonyos arányokat meg kell tartani... Vannak fél álláshelyek is, érthető hát, hogy így máshol is állást vállal az adott muzsikás. De azt mondani, hogy Budapesten négy zenekarra való zenész van, ez rosszindulatú állítás.”

A finanszírozási arányairól azt mondta el, hogy a MÁV Szimfonikusoknál körülbelül 35 % érkezik a fenntartótól, 40 -45% az államtól, a többi pedig saját bevétel.

“Köztudomású, hogy nekem kicsit más a véleményem a dolgokról - vette át a szót **Hollerung Gábor** - erre a kérdésre nem azt a választ kell megadni, hogy sok vagy kevés, hanem azt, hogy mit csinál. Erre szüksége van az országnak, a városnak, a jövőnek, a nemlétező ifjúságnak? Megint más kérdés, hogy elmondhatatlanul konzervatív a gondolkodás, a beskatulyázottság. Vannak emberek, akik rólunk, - még 30 év után is - azt hiszik, ifjúsági zenekar vagyunk. A magyar zenei életben sok megmondó ember akad, aki soha egyetlen másik zenekart nem hallgatott meg, mégis megmondja, ki jó és ki nem... Ezek jelentős gondok. S van néhány együttes, amely megöregedett. Nem korban, vagy a muzsikások lelkében, hanem mindabban, amit csinál - vagy nem csinál... Jó volna, ha ezekre a kérdésekre választ tudnánk adni, de nem fogunk, mert a budapesti zenekarok együttműködése gyakorlatilag megszűnt... Nem tudunk ezekről a dolgokról soha értelmes beszélgetést folytatni, mindenkinek csak a saját dolgáról van víziója, amit értelemszerűen hibátlannak gondol. Aztán az, hogy a valóság miként tükrözi vissza mindezt, és mikor látunk egy csúnya tükröt, más kérdés. Csak drukkolok, hogy ez minél később következze be, miközben sok mindent megteszünk azért, hogy ezekre a kérdésekre mihamarabb súlyos és fájdalmast választ kelljen adni...”

Finanszírozás terén mi a felháborodottság tárgyát képeztük három éven keresztül, mert az állami támogatásunk elég magas összeg volt, 760 millió forint. Azért azokkal a kollégákkal, akik kommunikatívák voltak - a Pannon és Győri Filharmonikusok, letettük az összes részletet az asztalra. Hasonló nagyságú, teljesítményű együttesek, és amikor kiszámoltuk, hogy ki mennyit kap az államtól, az önkormányzattól és mennyi a bevétele, kiderült: ugyanannyi pénzből gazdálkodunk...

Idén támadás ért minket a Danubiával, túlélhetetlenül durva elvonás, s ez bizonyosan nem a kormányzat döntése... Ez a sügás is a szakmából jött. Úgy vélem a szűkülő, romló feltételrendszer közepette - ami idén is érzékelhető lesz - nem fogunk tudni ezekre a kérdésekre jó válaszokat adni. Ráadásul nem vagyunk képesek egymással arról sem beszélni, hogy az adatok - legalább önmagunk számára - összevethetőek legyenek. Öt éve mondogatom, de hiába...

Nálunk 2 milliárd forint volt korábban a költség végső összege, amiben benne volt a 760 millió forintos kiegészítő támogatás, a 20 százalékos bérfejlesztés, az előadó-művészeti törvény szerinti támogatás és az önkormányzattól kapott, 100 milliós támogatás - ami a saját lehetőségeinkhez mérten kiemelkedő nagyságú -, valamint a több mint 400 millió forintos saját bevétel.

Lehet persze kevesebből is gazdálkodni, de nekünk egy hónapban 100 millió forint a 118 alkalmazott fizetése. Közben a központilag finanszírozott együtteseknél nincs olyan, hogy ne tudnának bért fizetni... Sajnos nem volt soha válaszunk arra, hogyan érjük el, hogy kiszámítható legyen a zenekarok támogatása, s inkább mindenki a saját útján indult el... “

“Összetett szakma a miénk. Ha munkáltatóként nézem, támogatások tekintetében, sok a zenekar - folytatta Ács Péter - ha a felkéréseket, azt, hogy még mindig mennyi érkezik egy-egy együtteshez, akkor nem sok. Erre nem lehet így válaszolni... Ez egy helyzet, se a politika, se a kerületi vezetések nem merik felvállalni, hogy állást foglaljanak. Mindenki megtalálja a maga munkáját. S ezen kívül még nagyon sok zenekar működik. Nem az a gond, hogy hány munkavállaló van, hiszen vannak, akik tanítanak, félállásokat töltenek be, ez azonban kis százalék. A nagyobb probléma, hogy akad több filmzenekar, amelyek egy része a szürke és a fekete gazdaságban tevékenykedik. A filmzenekaroknál nem számítanak az előadó-művészeti törvényben meghatározott szabályok, de a borítékban adott fizetések miatt nagy konkurenciát jelentenek az együtteseknek.... Rendezetlen ez a terület. Nem sok hát a zenekar, a finanszírozás az, ami nem követi a működést.

Nálunk, a Danubiánál minimális az önkormányzati támogatás, hiszen elengedtek minket. Így mi nem állami zenekar vagyunk, mégis abból a forrásból élünk, és rá vagyunk kényszerítve a saját bevételek növelésére, ami a költség 30-35 százaléka körüli.”

Pröhle Gergely arról beszélt, hogy a zenekari businessbe akkor keveredett bele, amikor a Danubiát kivetette a III. kerületi önkormányzat.

“Tükrözi a hazai állapotokat, hogy az jelent meg az újságban, hogy Pröhle Gergely zenekart vett... Két vidéki társulat fel is hívott azzal, hogy nem venném meg őket is? ...

Hollerung Gábor helyzetleírásával egyetértek: káosz van. Amikor a felkérést kaptam a felügyelő bizottsági és az elnöki posztra, azzal a naiv elképzeléssel láttam munkához, hogy azokat a beszélgetéseket, amiket Gábor hiányol, le lehet folytatni... Valóban hiányoznak ezek a fórumok. (...)

A probléma az, hogy azt az állami felelősséget, hogy az adófizetők pénzét hogyan lehet a közérdeknek megfelelő módon elkölteni, ezt a felelősséget nem lehet megkerülni. Még úgy sem, hogy találunk olyan intézményvezetőket, akik a szakmából mondják meg, hogy szerintük hogyan kellene... Az állami felelősség nem átruházható.

Azt a kulturális, zenei, szimfonikus zenekari biotópot fenntartani, aminek birtokában vagyunk, alapvető feladat. Meggyőződésem, ha nincs ilyen állami fórum, akkor ezt a zenekaroknak önszervezéssel kell megtenniük. Ezzel kapcsolatban voltak naiv elképzeléseim, egyelőre úgy tűnik, hogy sikertelenül...

A nálunk valamivel jobb anyagi állapotú országok kulturális tisztségviselőivel folytatott eszmecsereim során kiderült - megbeszélés kérdése vagy állami, központi ráhatásra történik, de nem lehet megúsni azt, hogy kulturális piacra tekintve, bizonyos szereposztásban megállapodjanak a résztvevők. Nem lehet kamarazenekarként szimfonikus zenekarként viselkedni, nem lehet nagy állami zenekarként operaelőadásokat tartani, mert arra van egy másik együttes.... Az előttünk lévő panelban elhangzottakra reagálva, teljesen abszurdnak tartom, hogy itt ül két kulturális szakember a fővárosból és mindenről csak a Fesztiválzenekar és Fischer Iván jut az eszükbe. Nem nagyon tudom ezt hová tenni...

Nem figyelünk a hagyományra, arra, hogy bizonyos képességek hol vannak meg, s hogy bizonyos brandeket miként lehet nemzetközi szinten is építeni.... Nemcsak a városi politikusok nem ékesítik magukat ezzel

a zenekari tollal, a zenekari igazgatókat sem nagyon látom nemzetközi területeken fellépni, hogy ezt a brandet, Kodály országát képviseljék. Nem az a legnagyobb baj, hogy a pillanatnyi finanszírozást nem tudjuk megbeszélni egymást közt, de ezzel a káosszal, ami így kialakult, az az évszázadok óta növekvő kulturális biotóp, ami a zeneoktatásban van, s az alsó foktól a középfokon keresztül egészen a Zeneakadémiáig nyúlik, az foszlik fel, szépen, lassan... S ennek nemcsak az a következménye, hogy nemcsak zenekari muzsikuss, hanem közönség sem lesz, és ettől az Isten óvjon meg mindannyiunkat!”

A kerekasztal-beszélgetésen az ideai finanszírozásról, pozicionálásról, arculatokról, bérletezésről, iránnyokról is szó esett, a zárókérdésben pedig arról kérdezte a résztvevőket **Tóth László**, hogy mire büszkéek a Covid óta eltelt időszakban, és mi az, ami nem sikerült.

*“Büszke vagyok arra, hogy olyan művészeket sikerül meghívunk, állandó kapcsolatot kialakítani, akikre korábban álomban sem gondoltam - kezdte választát **Lendvai György** - hiszen Maxim Vengerov, Charles Dutoit rendszeresen szerepel nálunk. S ne gondolja senki, hogy mi meg tudjuk fizetni a normál honoráriumokat, de megvan, ki miért szeret hozzánk jönni. Jövőre Christoph Eschenbach érkezik... Amire nagyon nem vagyok büszke, azok a zenekarunknál a bérek, elmaradnak még a többiekétől is. Nagyon alulfinanszírozott a zenekarunk. “*

*“Bennem nagy a csalódottság - folytatta **Pröhle Gergely** -, hogy van-e egyáltalán a zenei világban felelősséget viselő szereplőkben egymás iránti szolidaritás, ami az összhelyzet javításához járulhat hozzá? Hol az a felelősség, ami kinek-kinek a saját együttese iránt jogosan megvan, s a lobbizás, az érdekérvényesítés esetén teljesen természetes? ...*

Mindenkinek van helye a nap alatt, ha valamit növeszteni akar. Méregetjük, hogy ki mennyi kapott, ki kivel van jóban, s hosszútávon, ennyi érzelmi bevonódással ez sehová nem fog vezetni...”

Hollerug Gábor azt említette, büszke arra, hogy zenekara a saját bevételeiből hajtotta végre a bérfejlesztést, hogy megdolgoztak mindeztért.

“Büszke vagyok a mérhetetlen mennyiségű pofonra is, amit a műsorpolitikámért kapok a nagy magyar művészekről, akik tudják a tutit... - folytatta - játszunk pedig mi is kortárs zenét, csak nem olyat, amitől a közönség egy része öngyilkos lesz. Egy intézményvezető kötelessége, hogy elinduljon egy irányba. S ki kinek fog muzsikálni húsz

év múlva, ha nem törődünk a fiatalokkal? A létező köznyelvet nem lehet ignorálni, lenézni. Mások a mechanizmusok ma, változtatni kell, és ez nem a művészet árulása, hanem a ránk váró feladat, amit el kell végeznünk.

Arra vagyok még büszke, hogy a Dohnányi Zenekar 1990-2000 között száznál több muzsikust adott a magyar zenei életnek, akik ma szólamvezetők, megbecsült tagjai a zenekaroknak. Ez a munka sokat ért, amit soha senki nem akart megbecsülni, tudomásul venni... Szerencsére közülük sokan jönnek már vissza, a normális légkör, s az egymás iránti szolidaritás miatt.

S a fenyegetettség, az ellenállás ellenére hiszek abban, hogy mindezt csinálni kell!

*“A kollégáimra, a munkáinkra vagyok büszke - kezdte **Ács Péter** - szakmai oldalról pedig a Kurtág-operára. Nagy élmény volt a Müpa-előadás és a turné.*

S amire nem... Az a politikának a szakmánkhöz való viszonyulása. Pontosan le tudjuk írni a diagnózist, de erre nem kíváncsi a politika. Olyan deformálódást érzek most, s mondom ezt sok évtizedes tapasztalattal, amilyen még nem volt. Biztos nekünk is változni kell, abban is, hogyan találjuk a dolgokat, de nem látok arra esélyt, hogy bárki meg akarná hallgatni a mondanókat, megismerni a problémáinkat, azt a diagnózist, amivel elő tudunk állni. Ez befulladt...”

Pröhle Gergely azért érdemesnek tartotta a játszóhelyek számát, minőségét, a Zeneakadémiát, a BMC-t említeni, azt, hogy országszerte születtek játszóhelyek. *“Ne felejtjük el, hogy ennek a kulturális zenei világnak a fenntartása nagyon sok pénzbe kerül, amit ki kell gazdálkodni. Nem lennének ennyire pesszimista, mint Péter. Meg kellene nézni azt, hogy a politika és a fiatal generáció számára hogyan lehet vonzó a művészeti águnk. Készül egy olyan konferenciasorozat, ami arról fog szólni, hogy új médiumok, mindaz, ami körülvesz minket, milyen módon befolyásolja a zenehallgatási szokásokat, a koncertlátogatási hajlandóságot. Sok gondolatot kell összegezni benne zenekari, szövetségi szinten, és máris lehet mindez a politika számára is vonzó.... “*

*“Higgyétek el, a politika mindig azt válaszolta, hogy álljatok össze hárman - zárta a beszélgetést **Hollerug Gábor** -, legyen közös véleményetek, és mi azt követjük. Ha mi képesek leszünk egyszer közösen kérni valamit a politikától, azt el fogják fogadni. Egyetlen politika sem tud jobb lenni, mint a szakmai közeg... Nem feltétlenül a politikusok a legnagyobb bűnösök, mi vagyunk ügyetlenek, okatlanok vagy kicsinyesek... Ha megpróbáljuk, csodák tudnak történni!” ■*

Fókuszban a magyar vonósnégyesjáték hagyománya

A magyar vonósnégyesjáték hagyományairól tartottak konferenciát Szegeden a Reök-palotában május 23-án a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet és a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar Művészettudományi Intézet szervezésében, amelyen több hazai és külföldi egyetem kutatói vettek részt. A sorozatnak indult tudományos ülészak első találkozásának zárásaként a Kosztándi vonósnégyes adott hangversenyt.

A tudományos ülészak szervezője, Windhager Ákos úgy fogalmazott, a találkozó alap gondolatát Laura Tunbridge, az Oxfordi Egyetem muzikológus professzora, vezető oktatója vetette fel, mivel ő maga a magyar vonósnégyes hagyományt és annak hatását kutatja. Egyszer megkérdezte, hol tartanak a magyarországi kutatások ezen a téren, és akkor vált egyértelművé, hogy bár egyéni kutatások és különböző publikációk érintették a témakört, összehangolt munkacsoportok sosem foglalkoztak ezzel a témával. Ekkor merült fel először, hogy a vonósnégyes hazai történetével foglalkozó zenei történetészeket és zenészeket egy konferencia keretében érdemes lenne összehozni, és elindítani közöttük a párbeszédet.

Windhager Ákos elmondta: a találkozón fontos exportcikkre tudtak rávilágítani, amelyről eddig nem volt műhelymunka. Mint fogalmazott, egyfajta áttekintést és nemzetközi szemlést sikerült készíteni a magyar vonósnégyes hagyomány történetéről és a legmeghatározóbb korszakáról, amely a századfordulóra tehető, hiszen lényegében Bartók vonósnégyeseivel indult és egészen az 1940-es évekig tartott. Ennek a hagyománynak a történelmi felvezetése egészen a 18. századtól kezdődően indult, és az 20. század második feléig tartó jelentős hatást is elemezte.

A műhelytalálkozó elsődlegesen a 19-20. század fordulóján kialakult hivatásos együttesekre helyezte a fókuszot, így az első magyar vonósnégyesre, a Hubay-Popper vezette kvartettre, majd a 20. század

első időszakát meghatározó Waldbauer-Kerpely kvartettre, de a későbbi gyakorlatban továbbélő örökség éppen úgy megjelent az előadások témái között, mint az erdélyi vonósnégyesjáték civilizatorikus szerepe és az Európában a 18. századtól népszerű vonós népzenevel fellelhető társadalmi-zenei hatások sora.

Laura Tunbridge vitaindító előadása azt vetette fel, hogy olyan jelentős volt a Léner-kvartett hatása Amerikában, hogy lényegében vonósnégyes-iskolát alapítottak, sokan hivatkozási pontként tekintettek rájuk. A Julliard vonósnégyes játékát, amely az első Bartók-ciklusokat adta elő az Egyesült Államokban, folyamatosan összehasonlították a Végh-kvartett ugyanebben az időben készült felvételeivel. Az összehasonlítás esetén esztétika és politika keveredik, hiszen miközben a Julliard kvartettet teljesen „amerikaiként” mutatták be szemben a „magyar” Végh-kvartettel, valójában mentoruk a Hubay-tanítvány Lehner Jenő brácsaművész volt, aki a Kolisch-kvartett tagjaként már dolgozott Bartókkal. Ez a kapcsolati szál megkérdőjelezheti a létjogosultságát a nemzeti stílusok jelentőségére alapozott feltételezéseknek.

Gombos László előadása Brahms budapesti látogatásainak emlékeit idézte fel. A zeneszerző elsősorban a Hubay-Popper vonósnégyessel alakított ki szorosabb szakmai kapcsolatot, a Brahms-estekről szóló híradások 1886 és 1895 között szerepelnek a korabeli sajtóban. Az előadások között több magyarországi bemutató és ősbemutató is szerepel. Brahms ebben az időszakban a legendás hegedűs és csellista nevével fémjelzett vonós négyesben találta meg művei ideális előadóit, a kvartett elnevezése egyébként annak is szól, hogy Hubay és Popper volt az állandó két tag, a többiek cserélődtek mellettük.

Németh Zsombor a Waldbauer-Kerpely kvartett, külföldön „Magyar” vonósnégyes névvel fellépő formációval foglalkozott, amelyet manapság a magyar zenetörténet egyik legkorábbi és legjelentősebb kortárs zenei együtteseként tartanak számon. Az előadás a Waldbauer-Kerpely kvartett köré épült mítoszok és legendák árnyaltabb megközelítésére vállalkozott a legújabban elérhetővé vált dokumentumok elemzésének segítségével. Németh Zsombor előadása azt mutatta ki, hogy bár előadták és népszerűsítették Bartók és Kodály vonósnégyeseit, elsősorban nem az ő műveik előadásaival hódított a Waldbauer-Kerpely kvartett, hanem Dohnányi és Beethovent játszották a legtöbbet, mivel a közönség elsősorban az ő műveiket akarta hallani.

Szabó Balázs a sajátos magyar előadói stílus jellemzőinek azonosítását kísérelte meg, elsősorban Waldbauer Imre, a Waldbauer-Kerpely kvartett primáriusa 1943-ban írt rövid esszéjére alapozva, amelyben a hegedűművész a magyar kamarazene történetét foglalta össze, összegezve a magyar vonósnégyesjáték történetét, a korábbi kvartettek, köztük a Hubay-Popper kvartett, és személyesen Hubay Jenő hegedűművész ebben játszott szerepét.

Windhager Ákos azt a kérdést feszegette, hogy a korábban a házimuzsikálásban is annyira népszerű vonósnégyes a 20. század elején miért vált kizárólag a képzett zenészek hangversenytermi műsorává, és veszítette el ezzel közönségének egy részét. Feltevésének egyik legfontosabb eleme, hogy az első világháború évtizedében a zeneszerzésben is óriási változás állt be, a zeneszerzők nemcsak a forma, hanem a játékmód és a technika terén is olyan újszerű elemeket kezdtek használni, amelyek a képzett zenészeknek is kihívást jelentettek, az amatőrök számára pedig szinte lejátszhatatlanná tették a műveket.

Nátyi Róbert, a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar dékánja, a Zene- és Művészettörténet Tanszék, illetve a Művészettudományi Intézet vezetője a Waldbauer-Kerpely vonósnégyes képzőművészeti ábrázolásait ismertette. A magyar zenei élet kimagasló együttese számos képzőművészet megihletett, többek között Beck Ö. Fülöpöt, Márfy Ödönt, Tihanyi Lajost, Rippl-Rónay Józsefet, illetve Máté Olga és Székely Aladár fotográfusokat. Ez újdonságnak számított abban a korban, hiszen korábban maguk a neves előadóművészek nem, csak a zeneszerzők jelentek meg a nagyobb képzőművészeti alkotásokon, festményeken, portrékon.

Sófalvi Emese a 19. századi erdélyi vonósnégyesjáték történetébe engedett bepillantást Farkas Ödön

munkássága révén. A Kolozsváron alkotó és zenélő művész öt posztromantikus kvartettje kéziratban maradt fenn, ezek bemutatásával és gépi megszólaltatásával hívta fel a figyelmet a kutató az erdélyi vonósnégyes hagyományok helyi hatására és jelentőségére. Célja, hogy a kéziratokból kiadott kotta készülhessen, abból pedig felvétel, amelynek széleskörű megismertetése segíthet a korabeli erdélyi zenei élet feltárásában.

Kiss Eszter Veronika a vonósnégyes kialakulásához vezető zenei folyamatokat, a consortgyakorlatot és a korabeli Európa-szerte népszerűvé váló vonós népzenei gyakorlatot mutatta be, felhívva a figyelmet a kapcsolódási pontokra a magyar új stílusú népdal és a nyugat-európai népdalok formai megoldásai között, valamint a népzene és a műzene közötti párhuzamokra. Előadása kitért a magyar hangszeres gyakorlat 18. században bekövetkező hangszerváltása és a nemesi udvarokban folyó vonós zenei élet közötti kölcsönhatásokra is.

A műhelytalálkozón két vonósnégyesben is aktív zenész, G. Horváth László és Ludmány Dénes mondta el saját tapasztalatait a magyar vonósnégyesjáték hagyományairól, nemzetközi zenei életben elismert jelentőségéről.

A találkozót egy hangverseny zárta, a Kosztándi vonósnégyes műsorán Beethoven c-moll vonósnégyese és Bartók I. kvartettje szerepelt, utóbbi művet a zenészek az eredeti szakaszolást figyelembe véve mutatták be a Bartók Béla Művészeti Kar Fricsay Ferenc Hangversenytermében.

Windhager Ákos elmondta: a műhelytalálkozó folytatásaként nemzetközileg releváns cikkek lennének meg a témában angol nyelven külföldi szakfolyóiratokban, és elindul egy összehangolt kutatás a téma szakértői között. Ennek eredményeivel folytatódik a most újtárra indított sorozat. A tudományos ülésszakon ezúttal a győri Széchenyi István Egyetem Művészeti Kara, a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kara, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kara, a Babes-Bolyai Tudományegyetem Zeneművészeti Kara kutatótanárai, az MTA Zenetudományi Intézet és a Bartók Archivum, valamint az MMA MMKI kutatói vettek részt, de a szervezők remélik, a folytatásban további szakértők csatlakoznak a Liszt Ferenc Zeneakadémiáról és a Pécsi Egyetemről is, de érdeklődést mutattak nemzetközi viszonylatban is, Berlinből és az Oxfordi Egyetemről újabb kutatók kapcsolódnának a szélesebb körű kutatásokhoz. (ZK) ■

Érdekes egybeesés, hogy egymástól függetlenül, mégis egy időben és hasonló célokkal jött létre 1827-ben az első magyar kaszinó és az első folyamatosan működő hazai vonósnégyes. A kettő sorsa néhány év múlva szorosan összekapcsolódott: egy évtizeden át a Széchenyi István alapította Nemzeti Casino finanszírozta és saját termében működtette Táborszkyék kvartettjét, lehetővé téve kamarazenénk első nagy virágkorát.

Gombos László

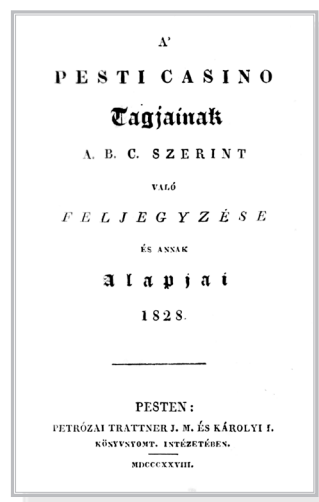
A Táborszky-vonósnégyes hangversenyei Széchenyi Nemzeti Casinójában

Széchenyi és a muzsika

Széchenyiről közismert, hogy a polgári átalakulás úttörőjeként számos olyan intézményt hozott létre, amelyek segítségével évszázados lemaradást sikerült behoznunk a 19. század végére. 1825-ben Magyar Tudományos Akadémiára tett javaslatot a „*hazai nyelv művelése*” (és nem a költségvetési bevételek növelése) érdekében, hiszen – amint mondotta – „*Egy nemzet ereje a kiművelt emberfők sokaságában rejlik*”. Nyugat-európai tapasztalatai nyomán szorgalmazta a mezőgazdaság ügyét szolgáló Magyar Gazdasági Egyesület és a lóversenyeket meghonosító Pályafutási Társaság alapítását, és ugyanebben az évben, 1827. június 10-én az ő kezdeményezésére rendezte alakuló közgyűlését a Pesti Casino egyesület, amely 1830-ban vette fel a Nemzeti Casino elnevezést.

Utóbbi nem a szerencsejáték helyszíne volt, ahogy azt a mai hétköznapi nyelvhasználat alapján gondolnánk, hanem sokkal inkább az emberi találkozássoké, a művelődés és a politikamentes „eszmesúrlódás”-oké (a társalgó, könyvtár, étterem és borpince mellett azért egy játékkerem is a tagok rendelkezésére állt). Amint az alapszabály kimondta: „*A' Casinó nemes magaviseletű embereknek kellemetes társalkodás végett való Egyesülete, melyben azok tudományos*

és legfőképpen gazdasági's kereskedési tárgyokról beszélgetnek, vagy hasznosabb könyveket és Ujságokat olvasnak.”¹ Bár kezdetben a főnemesek voltak többségben, Széchenyi elképzelése szerint 100 forint éves tagdíj ellenében bármely magyar csatlakozhatott, és mindenki egyenlőnek számított, legyen az nemes vagy polgár, azaz tisztviselő, kereskedő, ügyvéd, orvos, tanár, tudós, művész, katona vagy éppen író (az igazgatók között volt Pregárd János gyógyszerész is, továbbá Hild József, a Nemzeti Casino második és negyedik palotájának tervezője). Éppen ugyanazok, akik a legnemesebb kamarazene, a vonósnégyes legfőbb művelői voltak Széchenyi századában!

¹ A' PESTI CASINO Tagjainak A. B. C. SZERINT VALÓ FELJEGYZÉSE ÉS ANNAK alapjai 1828 [szerk. Széchenyi István és Döbrentei Gábor] (Pest: 1828), 33. A továbbiakban az 1867 előtti idézeteket betűhűen közöljük.

Az alapító céljainak eléréséhez az együttműködés számított az egyik legjobb eszköznek, hiszen az a másik fél elfogadására, tiszteletére tanít értelmes szellemi diskurzusok keretében. A pesti társaság mintájára pedig valóságos mozgalom indult az országban: néhány év alatt közel harminc társaskört alapítottak, amelyek száma a reformkorban több mint ötszörösére nőtt. Az egyesületi élet megteremtése ugyanakkor a zene művelésére is hatott, mivel egy évszázadon át országszerte számtalan hangverseny megszervezéséhez kínáltak helyszínt a kaszinók.

A Tábornok- vonóséggyes indulása

Hazánk első állandó kamaragyűjtése néhány hónappal a Széchenyi-féle kaszinó alapítását követően, 1827. november 11-én kezdte meg működését egy Haydn-kvartett előadásával. Négy egymást követő héten játszottak, majd 1828. március 8-án folytatták a bérletes sorozatot négy szombati napon. A szezon beosztása éveken át ugyanez maradt: adventben és nagybőjten négy-négy alkalommal szerepeltek, többnyire a hét azonos napján (a következő két évadban csütörtökönként, később vasárnap tartották az előadásokat). A farsangi időszakokban, amikor mindenki a nagy érdeklődés övezte bálókra koncentrált, felfüggesztették a működésüket. A helyszín a Hét Választófejedelemhez címzett szálloda volt (Gasthof zu den sieben Churfürsten), amelynek reprezentatív termében a főváros legszebb báljait rendezték. Az épület vezető szerepét a Pollack Mihály által tervezett Pesti Vigadó 1833-as átadása után veszítette el (a helyére 1840-ben Hild Józseffel bérházat építettek, amely később Nemzeti Szállóként üzemelt, ma pedig a Pesti Színháznak ad otthont a Váci utcában).

Az első, 1827 adventjén adott sorozatról egy bécsi lap így tudósított: „*Taborsky, Pfeiffer, Borzaga és Adler urak előfizetési kvartettjei kíváncsok, nagyon is kíváncsok minden zenekarát számára. A zene hőseinek halhatatlan szerzeményeit itt méltó módon szólaltatják meg. A vitathatatlan értékű kompozíciókat, Beethoven, Mozart, Haydn műveit az említett művészek a legnagyobb gondnal, figyelemmel, pontossággal és tisztelettel adják elő. Ezen urak mindegyike fontos művészi pozíciót tölt be, céljuk a nemes, művelt ízlésnek megfelelő táplálék biztosítása. Tisztában vannak feladatuk nagyságával és méltóságával, és jelentős erejük van annak teljesítésére. Reméljük, hogy ezek a négyesek a legkíváncsabb folytatásra találnak, mert most, hogy mindenki a divatnak próbál hódolni és hasznos akar lenni, igazán örömteli látni, hogy milyen képességű férfiak egyesülnek és dolgoznak önzetlenül azért, ami nemes és méltó.*” A cikkíró

Dunapart 1850 Lloyd palota

a jókívánságokat követően arról is tájékoztatta olvasóit, hogy a következő koncertek jegyei már kaphatók Lichtl művészeti boltjában.²

Nem ismerjük az első évadok valamennyi eseményét, de a korabeli lapok kritikáiból és híradásaiból úgy látszik, hogy az együttes sorozatai évről-évre ismétlődtek, és a közönség örömmel fogadta játékkukat. Egy német nyelvű pesti lap írta 1830 januárjában: „*December 31-én volt az első előfizetési sorozat negyedik, egyben utolsó kvartettje, amelyet Taborsky, Pfeiffer, Wagner és Adler urak tartottak a Hét Választófejedelemben. Mind a négy estén a klasszikus kamarazene legkiválóbb mesterei: Hayden, Mozart, Beethoven és Onslov szólaltak meg, igazán mesteri precizitással és azzal a méltósággal, amit az ilyen művek megkívánnak. A művészetkedvelő hallgatók válogatott köre bizakodva várja, hogy az ilyen élvezetek hamarosan megismétlődjenek.*”³

Egy évvel később hasonló lelkesedéssel számolt be a koncertekről a *Wiener Theater-Zeitung* pesti tudósítója: „*Az előző évhez hasonlóan Taborsky, Pfeiffer, Wagner és Adler urak egész adventben zenés esti multságokat szerveztek, és régebbi és újabb zeneszerzők klasszikus zenei műveit adták elő. A zeneértőkből és -kedvelőkből álló nézőtér gazdag tapssal és biztatással méltányolta az említett férfiak tehetségét. Általában véve élénk a zene iránti lelkesedés drága és áldott Magyarországon.*”⁴

A híradásokból látszik, hogy a vonóséggyes repertoárjának gerincét a nagy klasszikusok, Haydn, Mozart és Beethoven kompozíciói alkották. Különös ez, mivel akkor még nem tudhatták, hogy később klasszikának – vagy szűkebb értelemben bécsi klasszikának – fogják elnevezni a három

2 A *Leben und Kunst in Pesth* (Élet és művészet Pestben) című írást a *Wiener Theater-Zeitung* 1827. december végi dalálással közölte 1828. április 12-i számában (ford. GL).

3 *Der Spiegel*, 1830. jan. 6. (ford. GL).

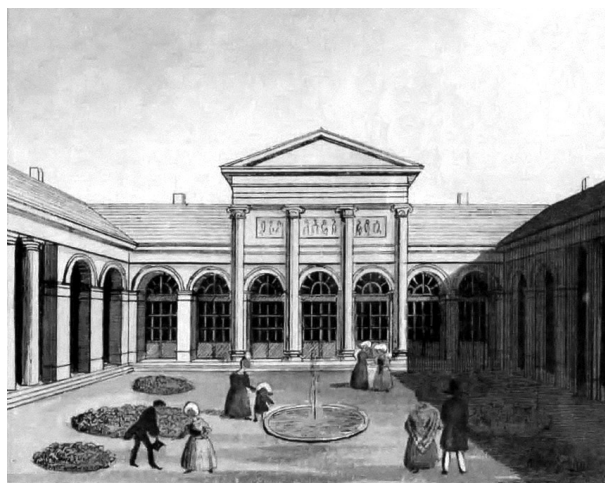
4 *Wiener Theater-Zeitung*, 1830. dec. 11. (ford. GL).

mester nevével fémjelzett korszakot, és művészetük évszázadokra mértékadónak fog számítani (NB.: a 18. századi zenében nem létezett klasszicizmus, hiszen az antikvitás zenéjéből – az építészettel vagy a drámával szemben – nem volt mit feltámasztani!). Az említettek félig-meddig kortársnak számítottak még, a közönség egy része személyesen ismerhette, láthatta őket: Beethoven 57. évében, a kvartett indulása előtt nyolc hónappal hunyt el, Haydn 18 évvel korábban, és a fiatalon eltávozott Mozart is csak 71 éves lett volna 1827-ben.

Emellett számos híresség és divatos komponista élt közöttük, többségében a 18. század utolsó évtizedeiben született generáció tagjai, akik mára jórészt feledésbe merültek, ill. az ún. „kismesterek” közé sorolják őket. Tábornokrepertoárjában az utóbbiak között kiemelt helyen szerepelt az angol származású francia zeneszerző, George Onslow, továbbá egy bő évtized során játszották még Ludwig Spohr, Bernard Romberg, Ferdinand Ries, Friedrich Wilhelm Pixis, Johann Nepomuk Hummel, Friedrich Kalkbrenner, Winkler Károly Angyal, Leopold Jansa, Joseph Mayseder, Franz Krommer, Peter Hänsel, Carl Gottlieb Reissiger, Henri Jérôme Bertini, Veith Miklós (?) és Ludwig Schindeldeissner darabjait (a kvartettek mellett kvintetteket és zongorás kamaraműveket).

A koncertek a Hét Választófejedelemhez címzett szállodából 1831 novemberében átkerültek a Duna fürdő épületébe, amelynek első emeleti termét Pfeffer Ignác bocsátotta a művészek rendelkezésére. A fürdő háztömbjét is Hild József tervezte: 1823-ra készült el, 1827-ben Széchenyi István is lakott benne, 1855-től Diana fürdőnek nevezték (a Casinóval átellenben állt, helyén ma a Széchenyi téren a Belügyminisztérium található). Az 1833. november 17-én induló fél évad koncertjei még a Duna fürdőben kaptak helyet, és a sikerre való tekintettel január 5-ig terjedő vasárnapokon kétszeres mennyiségű, azaz nyolc eseményt rendeztek. Tekintsük át ezek impozáns műsorát (az elérhető információk alapján, a szokásos rövidítésekkel):

- 1833.11.17. Haydn v4, Mozart v4, Beethoven v5
- 1833.11.24. Beethoven v4, Pixis zg3, Onslow v5
- 1833.12.01. Haydn G-v4 op. 76-1, Mozart A-v4 „no. 4”, Onslow c-v5 op. 38
- 1833.12.08. Mozart G-v4 K.387, Haydn B-v4 op. 76-4, Beethoven C-v5
- 1833.12.15. Haydn C-v4 op. 76-3, Beethoven G-v4 op. 18-2, Onslow E-v5 op. 39
- 1833.12.22. Beethoven F-v4 op. 18-1, Hummel E-zg3, Mozart g-v5
- 1833.12.29. Haydn D-v4 op. 64-5, Beethoven A-v4 op. 18-5, Onslow f-v5 no. 32
- 1834.01.05. Haydn F-v4 op. 77-2, Beethoven C-v4 op. 59-3, Onslow C-v5 no. 19

A Duna fürdő épülete, 1837

A Nemzeti Casino hangversenyei

Nem tudjuk, hogy működésének első hat és fél évadában a Tábornok-vonósnégyes hány alkalommal lépett fel a Nemzeti Casino szervezésében vagy helységeiben. Ezúttal nem az együttes bérletes sorozataira gondolunk, hanem a legkülönbözőbb egyszeri közreműködésekre, a hazánkba látogató hírességek vagy éppen a zenekari kollégák saját hangversenyeire és jótékony célú, vegyes műsorú rendezvényekre, amelyeken a vonósnégyes is szerepelt egy-egy számmal, olykor szeptetté vagy oktetté kiegészítve. Mivel a városszerte látható falragaszokon és a műsorlapokon amúgyis szerepeltek a koncerthelyszínek, az újságok ezekről csak elvéve számoltak be. A közönség számára világos volt, hogy melyik épületbe kell mennie, mi azonban gyakran csak találgathatunk 200 év távolából.

1834 elején döntő változás történt a Nemzeti Casino és a Tábornok-vonósnégyes viszonyában, mivel történetük ekkor szorosan összefonódott: 12 évadon át, 1846 tavaszáig maga az intézmény szervezett éveken át tartó kamarazenei hangversenyeket saját helységében, és rezidens együtteseként Tábornok-repertoárjában.

esett a választása. A kaszinó közgyűléséről és az 1834. február 16-án tartott első hangversenyről a *Hazai's Külföldi Tudósítások* című lap is beszámolt:

„Közelébb mult Januar 26dikán tartván a' nemzeti casinói Társaság nagy gyűlését, választottságának több utasítások között meghagyta, hogy a' casinói Intézetben e' folyó esztendőre egy négyes hangászat' (quartet) felállítását eszközösbe vegye. — A' Választottság híven felelvén meg utasíttatásának, ezen hangászatot közelébb mult vasárnap délutáni négy óraker igen ösméretes és közdítséretet nyert hangászok, ugymint Tábornszky, Wagner, Pfeifer [Pfeiffer] és Adler művész urak által folyamatba tétette. Melly alkalommal a' művész urak a' hangászati művészségben halhatatlan nevet nyert Haydn és Beethoven négyes hangászatit hallattatták. Köz[ös] „éljen“ kiáltással és tapsal jutalmazá a' jelenlévő fényes és válogatott hallgató közönség a' dicső Haydnt és Beethovent híven utánozó jeles művészeket; kik előadásaikat ezen Intézetben e' folyó esztendő minden vasárnapján a' kitett órában folytatni fogják.”⁵

A Széchenyi által alapított kaszinó az úgynevezett Vogel-ház (ma Dorottya u. 5.) első emeletén kezdte meg működését, majd 1830 elejétől a szemben lévő épülettömbben, a Börzsepalotában vagy Kereskedők Házában béreltek termeket a mai Széchenyi térre néző oldalon. Később vele szemben, a tér túloldalán épült fel és a Tudományos Akadémia főépülete, a kettő között térben és időben pedig a Lánchíd készült el 1849-re (a II. világháború után lebontott épület 1853-tól Lloyd palotaként volt ismert). Az intézmény nevét azért változtatták Pesti Casinóról Nemzeti Casinóra, hogy megkülönböztessék az épületben székelő másik kaszinó-társaságtól. 1851-ben anyagi okokból költöztek

A Nemzeti Casino a Duna-parton, 1850

vissza a Vogel-házba, majd 1859-ben találták meg végső otthonukat a Cziráky-palotában (a Ferenciek teréhez közel, a mai Kossuth Lajos utca és a Szép utca keleti sarkán).

A kaszinó-koncertek tehát a Duna-parti börzsepalotában zajlottak, így Tábornszkyéknak és közönségüknek 1834-ben alig 50 métert kellett vándorolnia az új helyszínhez a Duna fürdő megszokott épületéhez képest. A Nemzeti Casino szabályzata, amelyet az évkönyvek évről-évre közöltek, a hangversenyekre is kiterjedt. Ennek értelmében a több száz (1834-ben 435, 1835-ben 377, 1836-ban 471) „részes” tag mellett lényegében bárki ingyen látogathatta a „november elejétől farsang' kezdetéig”, illetve „farsang utáni első vasárnaptól kezdve a' löverseny végéig” tartó rendezvényeket, aki erre a szabályok szerint jogosult volt vagy az igazgatótól engedélyt kapott:

„A' hangászati multságokba minden részes maga, s kinek családja van, családjának társaságában belépti jegy nélkül szabadon jár be. Minden részesnek van joga a' Casino-szabályok szerint vendégeket magával hozni, de tartozik az arra rendelt hangászati vendégkönyvbe neveiket a' magáéval együtt beírni. Minden részesnek van joga 5 idegen személy számára a' rendeletek 4dik pontjának szigorú megtartása mellett az igazgatótól belépti jegyet kérni. [...] Egész esztendőre csak következőknek adatnak ki belépti jegyek. a) Részes családjának, hogy ez önelküle is bemehessen. b) Hangászoknak és műkedvelőknek (diletans) csupán személyeikre. c) Özvegy asszonyságoknak, kik iránt az igazgatóknak és ezek által a' választottságnak tétessék jelentés. Egyéb rendűeknek csupán egy napra szóló jegyek adathatnak. Idegeneknek, utazóknak, s több efféléknek az igazgató van felhatalmazva belátása szerint jegyet adni.”⁶

Tábornszky Mihály, a kitalált hegedűs

Az elmúlt kétszáz év során az újságcikkek és könyvek százai tettek említést a Tábornszky-vonósnégyesről, többnyire csupán egy felsorolás részeként, további adatok megadása nélkül. Mára Tábornszky Mihály, a pesti Városi Színház szólóhegedűse és kvartettjének primáriusa közismert személyiség lett a zenei szakirodalomban, ennek ellenére nagyon is valószínű, hogy ezen a néven sosem élt hegedűs a fővárosban. Legalábbis az említett név egyetlen teljes előfordulására sem találtam példát a 19. századi forrásokban, csupán Tábornszky János neve került elő néhány alkalommal, elsősorban akkor, amikor önálló hangversenyt adott vagy az ő javára történt az előadás. Amint az előző számban megjelent írásomban kifejtettem, a 19. században az újságok csak elvéve írták ki a művészek teljes nevét, ami számtalan

5 *Hazai's Külföldi Tudósítások*, 1834. febr. 19.

6 *A' Nemzeti Casino' részeseinek névsora betűrenddel; annak szabályai s egyéb tudnivalói* 1835 (Pest: Tastner Antal, 1835), 73–74.

félreértésre adott lehetőséget.⁷ Az az érzésem, hogy „Táborszky úr” (Táborszki, Taborsky stb.) esetében még következetesebben kerülték a keresztnév megadását.

Elsőként az 1931-es *Zenei lexikon*ban találtam róla számottevő információt: „*Táborszky Mihály hegedűművész és zeneszerző, 1805. Temesvár; elhunyt 1884. u. o. 1827. Pesten vonósnégyes-társaságot alapított, mely egyike volt a legelső magyar kamarazene-együtteseknek (l. o.) s elsőnek tűzte programjára Haydn, Mozart és Beethoven kamarazeneműveinek rendszeres előadását Magyarországon. Az együttes, melynek 2. hegedűse Adler, brácsása Pfeifer, gordonkása Borzaga, majd Wagner volt, valószínűleg 1838-39-ig működött a fővárosban.*” (A hivatkozott kamarazene-cikkben csupán egyetlen mondat szól a vonósnégyesről, ott is keresztnév nélkül.) Az ezt követően megjelent szakkönyvek és lexikonok a fenti, részben téves adatokat vették át Legány Dezső jól ismert, a *Magyar zene krónikája* (1962) című munkájához hasonlóan.

A *Zenei lexikon* újabb, átdolgozott kiadása idején (1965) már kétségek merültek fel a Táborszkyra vonatkozó információkkal kapcsolatban, feltehetően a korabeli lapokból előkerült János keresztnévnek köszönhetően (Pándi Marianne ekkoriban végzett kutatást a 19. századi újságokban). A szócikk így kombinálta az ismereteket, illetve azok hiányát: „*Táborszky Mihály János – hegm. és zsz. (születési és halálozási dátumai bizonytalanok). 1827. Pesten vonósnégyes-társaságot alapított...*” Ettől kezdve Legány íásaiban⁸ is a kettős keresztnévvel találkozhatunk, mások azonban nem nagyon zavartatták magukat, és sokan máig a hibás adatokat visszhangozzák (lásd: Életrajzi lexikon, Wikipédia stb.). Emellett a tudományos írások is gyakran úgy idézték vagy kommentálták a régi forrásokat, hogy a fenti téves adatokkal pótolták ki a hiányokat.

Táborszky említett születési és halálozási adatai elárulják, hogy hol siklott félre az elsőként idézett lexikoncikk. Mivel az 1840-es években a művész neve eltűnt a fővárosi lapokból, kézenfekvőnek látszott, hogy lakóhelyet váltott. Egy betű félreolvasásának köszönhetően rá is találtak Temesvárra, ahová valóban elköltözött Pestről egy hasonló nevű hegedűs, Jáborszky Mihály (Verbó 1805–1884 Temesvár). Nyilván a „J” kezdőbetűt látta valaki T-nek, és a két művész adatai máris összekeveredtek: Táborszky megkapta Jáborszky (Javorski) keresztnévét, évszámait és lakóhelyét, miközben megőrizte a kvartettjátékban betöltött szerepét. Ráadásul

– amint a korabeli források összevetése során kiderült –, Jáborszky 1830 körül éppen Táborszky növendéke volt Pesten, és több alkalommal szerepeltek is együtt. Jáborszky 1833. április 11-én például Onslow kvintettjében, 14-én Ries szeptettjében, november 17-én Beethoven C-dúr, december 22-én Mozart g-moll, következő év április 1-én pedig Mozart D-dúr kvintettjében játszott Jáborszkyékkal a 2. brácsa szólamát. 1834-ben vagy valamivel azután (nem 1832-ben, amint a róla szóló írások mondják) Temesvárra költözött, ahol fél évszázadon át nagy megbecsülésnek örvendett tanárként és a székesegyház zenekarának hegedűseként.

Végül foglaljuk össze a Táborszky Jánosról előkerült fontosabb adatokat. Johann (csehül: Jan) Taborsky 1819-ig Fiedrich Wilhelm Pixis (1785–1842) növendéke volt a prágai konzervatóriumban, és több sikeres fellépés után Pestre költözött, ahol két évtizeden át volt a német színháznak nevezett Városi Színház szólóhegedűse, illetve 1827-től haláláig a nevét viselő vonósnégyes primáriusa. Több művet komponált saját hangszerére, némelyik nyomtatásban is megjelent. Eltűnésének oka korai halálában keresendő: 1840. szeptember 12-én hunyt el tüdőbajban. Egyik nekrológja 44, a másik „alig 45” évesnek mondtotta, így minden valószínűség szerint 1795–96 körül született. Emlékére és özvegye, valamint hét árvája javára tisztelői, barátai és zenekari kollégái hangversenyeket rendeztek, a szervezőbizottságot Beethoven egykori barátja és Táborszky otthoni kamarapartnere, Brunszvik Ferenc vezette. A december 22-i eseményről Széchenyi István is megemlékezett naplójában.

Táborszky 1825–27 körül született lánya, Gabriella zongorista csodagyerekként szerepelt a 30-as években és a 40-es évek elején (1836-ban 9 évesnek mondták). Nándor (Ferdinánd) nevű fiából (1837?–1893) az egyik legjelentősebb hazai zeneműkiadó alapítója és vezetője lett. Sajnos őt sem kerülte el a tragikus vég: amikor nála is elhatalmasodott a tüdőbaj, 1893. május 1-re virradó éjjel, 56 éves korában az öngyilkosságba menekült. Születési évszáma tekintetében is édesapja sorsában osztozott: a Jáborszkytól kölcsönzött 1805-ös dátum rá vonatkozóan is máig kísért a szakirodalomban (nyilván nem születhetett apja 9-10 éves korában), sőt olykor két személyként fordul elő a keresztnév magyar és német változata nyomán (Nándor és Ferdinánd mint apja és fia; előbbi előszeretettel temetik el 1888-ban, annak ellenére, hogy a 90-es évek elején még aktívan dolgozott).

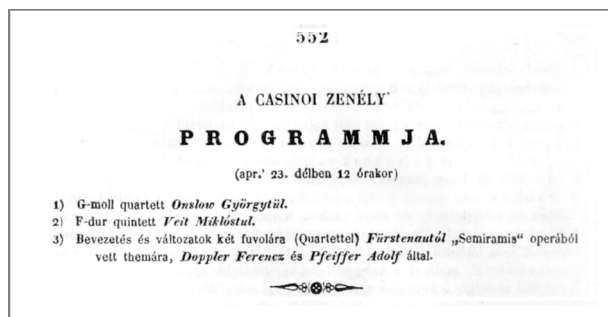
A kvartett további tagjai

A *Táborszky János* által alapított vonósnégyes 18 éven át működött többé-kevésbé állandó tagokkal. A csellista,

⁷ Gombos László: A magyar vonósnégyesjáték kezdetei. *Zenekar* 31/3 (2024), 36–40.

⁸ Lásd Legány Dezső: Kamaramuzsikálás Magyarországon 1800-tól 1830-ig. *Magyar Zene* 24/3 (1983), 269–280.

Borzaga még az első, 1827–28-as évad során kilépett, és ezt követően 1838-ig megmaradt a *Táborszky–Adler–Pfeiffer–Wagner* felállítás. Adler 1838-ban, Wagner 1841-ben lépett ki. Táborszky 1840-ben elhunyt, és az új összeállítás 1846-ig játszott együtt. A közel két évtized zenészeinek életéről alig tudunk valamit, és Táborszkyhoz hasonlóan még az azonosításuk is számos problémát vet fel.

Az 1843. április 23-i műsor a Honderűben

A szintén mindenütt keresztnév nélkül szereplő, ismeretlen *Borzaga* Legány Dezső 1983-as cikkében Mihályként jelenik meg,⁹ ezt azonban más forrással nem tudtam megerősíteni. A korabeli osztrák újságcikkekből azonban kiderült, hogy 1802-ben Prágában született, és az *Egyed* (Aegidius, németül Ägidius) nevet viselte. A 20-as években a pesti német színház csellistája volt, majd Fáy István gróf zenésze lett. 1832 után Bécsben telepedett le, ahol fényes karriert futott be, és nagy megbecsülés övezte. 1836-ban a Hofkapelle tagja lett, később az udvari opera titkára. Olyan kiváló kvartettekben játszott, mint Böhm József és Hellmesberger együttese. 1858. november 15-én hunyt el.

A másodhegedűs *Adler György*-ről valamivel többet tudunk, bár az ő esetében is sok az ellentmondás. A Brockhaus–Riemann lexikon Bárdos Kornél által revideált adatai nyilvánvalóan pontosabbak a korábbi kiadványokénál: 1789-ben született Mosonszentjánosban, és 1862-ben hunyt el Budán, 1800-tól a győri székesegyház zenésze volt, majd 1827-ben költözött a fővárosba. Ő lett Erkel Ferenc apósa, mivel a komponista a lányát, Adélt vette feleségül. 1838 tavaszától haláláig a Mátyás-templom karnagyaként működött, ezért is lépett ki ekkor a Táborszky-vonósnégyesből.

Az együttes másik oszlopos tagjáról, *Pfeiffer* brácsaművészről már szoltunk előző írásunkban. A kvartettisták többségéhez hasonlóan ő is a német színház zenekarának volt a tagja. Talán nem azonos a 10-es években Pozsonyban élő Pfeifer Ferentz

muzsikamesterrel, mivel ekkor már Pesten az Urbanykvartettben játszott, viszont azonos lehet a német színházban fuvolázó Pfeiffer Antallal vagy a 40-es évek elején a Nemzeti Színházban működő Pfeiffer József brácsással, illetve a következő évtizedben szintén a nemzetiben brácsázó Antallal.

Amint említettük, *Wagner József* az első, 1827–28-as évadban csatlakozott a vonósnégyeshez, amellyel 1840 végéig (nem csak 1837-ig, ahogy a lexikonok írják) folyamatosan szerepelt. 1820 körül házitanító volt vidéken, Gyulán Rosty Albert kvartettjében játszott, és a gyermek Erkellel is megismerkedett. Pestre költözve a német színház szólócsellistája lett, saját hangversenyeket is adott a városban, majd 1839 nyarán a Szervita téren kép- és zeneműkereskedést, valamint kottakiadót nyitott, amely 1851-ben a Dorottya utcába költözött, és 1858 tavaszáig működött (nem 1855-ig); kiadványait ekkor Rózsavölgyi vette meg.

A Táborszky-kvartettből 1838-ban kilépett Adler az a „*Kirchlehner*” váltotta fel a második hegedűnél, aki Ferenc, Fülöp és Szerafin néven is számos alkalommal felbukkan a korabeli forrásokban. Az adatok annyira sokrétűen kapcsolódnak össze és mondanak egymásnak ellent, hogy feltehetően nem három, hanem egyetlen személyről van szó, aki 1791-ben született a ma már Bécshez tartozó Aspernbén, és 1868-ban hunyt el Budán. A bécsi egyetemen és Selmechányán tanult, és mint jó módú zenekedvelő üzletember Beethovennel is közeli viszonyba került. „Franz” a 20-as évek közepén Bécsben még Böhm József kvartettjében játszott, majd „Fülöp” egy évtized múlva Pesten bukkant fel a Zenede (Pestbudai Hangászegyesület) támogatójaként, bizottsági és választmányi tagjaként, míg „S. P. [azaz Seraphin Philip] Kirchlehner” színházi zenekari igazgató „Szerafin” néven többnyire íróként és operalibrettistaként jelent meg a fővárosban. „Ferenc”, aki zeneszerző is volt, 1837-től 1865-ös nyugdíjazásáig (nem 1839-től és nem folyamatosan) a Magyar Színház zenekarának tagja volt, közben 1839 végétől 1845-ig a német színház együttesében játszott. 1849-ben rövid ideig a Nemzeti Színház megbízott igazgatói tisztét is betöltötte, majd „S. [Szerafin] Ferenc” 1853-ban a Filharmóniai Társaság Zenekarának egyik alapító tagja volt. 1838. március 4-én, a Táborszky-kvartettben „*Kirchlehner Fülöp ur is (a' pesti magyar színházban daljátékok alatt hangászkar-igazgató 's első violinista) részt vett, a' 2-dik hegedűt játszva*”,¹⁰ és ettől kezdve feltehetően folyamatosan tagja volt a vonósnégyesnek.

Az együttesben az első hegedűt 1840. május 5-től „Kohn” játszotta Táborszky János betegsége, majd szeptemberi halála miatt. Ő már egy következő

9 Legány i. m.

10 *Honművész*, 1838. márc. 8.

korszak művésze, akit – előre elárulom – Ridley-Kohne Dávidként ismer a zenetörténet. A prímét 1841 elején, talán csak egyszeri beugrásként, talán több alkalommal is „Wiest úr” játszotta, míg ugyanebben az időben Wagner József helyét a csellópult mellett tartósan Schlesinger Károly foglalta el, aki 1838-ban szerződött Bécsből a Pesti Magyar Színházba. A kvartett utolsó éveinek műsorait csak elvétve találtuk meg a lapokban, akkor is az előadók említése nélkül. 1843-tól Adalbert Wilkoszewski, a német színház hegedűse és zenekari igazgatója többször szerepelt a Casino hangversenyein, de nem tudjuk, hogy eseti közreműködőként vagy az együttes állandó tagjaként.

A Nemzeti Casino részéről Rosty Albert „hangászati igazgató” volt a vonósnegyes-hangversenyek fő szervezője. A közgyűlés 1834-ben 400 forintot szánt a költségekre, amit Rosty a saját zsebéből is kiegészített. A következő bő évtizedben az egyesület évről évre megszavazta az 1000 forintra növelt keretet, hogy a tagok és a legkülönbébb vendégek ingyen részesülhessenek a zene jótékony hatásában. A művészek honorálására Rosty igazságos rendszert alakított ki: a valamennyi alkalommal szereplő kvartettisták évi 100-100 forintot kaptak, a kvintettekben gyakran kiegészítő csellista 50-et, a szólistákat kísérő kamaraegyüttes nagybőgőse 25-öt. A vonós kamaraművek között fellépő hangszereket és énekeseket Erkel Ferenc kísérte zongorán évi 50 forintért. A többi kiegészítőt alkalmanként jutalmazták.¹¹

A 40-es évek elejére a kaszinó hangversenyei különös, két oldalról fenyegetett helyzetbe kerültek: a közönség

egyre inkább csak az operaelőadásokért és a híres művészek „show-műsoraiért” rajongott, miközben a koncertszervezők folyamatosan támadták a piaci érdekeiket sértő ingyenes rendezvényeket. A kvartett 1846 áprilisáig annak ellenére is folyamatosan működött, hogy a lapok már csak alig-alig tudósítottak az eseményekről (az 1843–44-es évadban például 20-nál is több koncertet rendeztek). A „hangászati mulatságok” sorozatát végül a kaszinó 1846 júniusi közgyűlése szüntette meg. Vizsgálódásunkat zárjuk egy 1831-es idézettel, amely jól jellemzi Táborcsyék törekvéseit és a magyar kamarajáték ezen első virágkorát:

„Táborcsy, Wagner, Pfeiffer és Adler urak előfizetési kvartettjeit a zenekarainknak kínált legkiválóbb élvezetek közé soroljuk. Minden művészetkedvelőt megörvendeztetett, hogy a klasszikus zenét ennyi lélekkel, harmóniával és méltósággal hallhatta. Beethoven, Mozart, Haydn, Spohr, Onslow voltak az aranyalmák az ezüstitálban. Örömteli, ahogy az igazán szép, a művészen kivitelezett mindenhol áttör és érdeklődést kelt, majd szelíd erővel örömet okoz. Ha a közönség nem fogadja a klasszikust, az azért történik, mert ami méltó rá, azt nem kínálják kitartóan és komolyan. Az említett uraknak volt bátorságuk, hogy a kezdeti szerényebb sikerek ne tántorítsák el őket, és a zeneértők szűk köréhez fokozatosan számos zenekedvelő csatlakozott a legújabbban kiműveltek minden osztályából. Tehát ezek az urak nagyban hozzájárultak a város művészi ízlésének javításához. A művész legszebb hivatását teljesítették: nem a tömeg ízléséhez ereszkedtek le, hanem megnevelítették azt.”¹²

¹¹ Ilk Mihály: A Nemzeti Casino 100 éves története. In: *A Nemzeti Casino évkönyve 1926* (Budapest: 1927), 11–53, ide: 24.

¹² *Wiener Zeitschrift*, 1831. április 16. (ford. GL).

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

I. oboa II. váltó kötelezettséggel

próbajátékot hirdet félállásra

Időpontja: 2024. július 8. (hétfő), 10 óra

Helye: a zenekar próbaterme (1097 Budapest, Péceli u. 2.)

A próbajáték anyaga:

1. forduló: Mozart: C-dúr oboaverseny K.314, 1. tétel kadenciával

2. forduló: zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a HR munkatársnak kérjük eljuttatni e-mailben (enagyajtai@mavzenekar.hu) 2024. július 1-ig. A zenekari állások részletes listája és kotta anyaga a jelentkezést követően 2024. május 28-tól átvethető a Zenekar székházában (előzetes egyeztetést követően), vagy e-mailben kérhető. Zongorakísérőt a zenekar biztosít.

További információ a zenekari titkártól, Gyurkovics Csabától kérhető a csgyurkovics@mavzenekar.hu e-mail címen.

KONCERTEKRŐL

Malina János

Budafoki Dohnányi Zenekar
2024. április 26.
Budatétény - Klauzál Ház

„150 év romantika” címmel adott hangversenyt a cím által sugalltnál jóval színesebb programmal a *Budafoki Dohnányi Zenekar* április 26-án a budatétényi Klauzál Házban *Török Levente* vezényletével. A műsor középpontjában egy kuriózum, Gyöngyösi Levente 2022-ben komponált *Pikkolóversenye* állt. A darab kirobbanó sikere azonban nem annyira a kurióziumnak, hanem a nagyszabású és tartalmas mű erényeinek és az előadók, elsősorban a szólóhangszert meg szólaltató *Kanyó Dávid* ragyogó teljesítményének szolt. Ezt megelőzően Borogyin *Igor herceg* című operájának nyitánya, a szünet után pedig Smetana *Moldva* című szimfonikus költeménye, majd befejezésül a zenekar névadója, Dohnányi Ernő *Pierrette fátyla* című pantomimjéből összeállított zenekari szvit csendült fel.

A Bécsben végzett, elsősorban Németországban, Ausztriában és Magyarországon tevékenykedő, még mindig fiatal *Török Leventét*, aki egyéb kötelezettségei mellett a jövő évadtól a Miskolci Szimfonikus Zenekar művészeti vezetőjeként fog bemutatkozni, eddig nem volt még szerencsém a pódiumon látni. Most mindenesetre már a Borogyin-nyitányban igen rokon-szenvesen magabiztos és céltudatosan építkező, technikailag csiszolt vezénylessel mutatkozott be.

A versenyműben – melynek szólóhangszerét a kiadott anyagok hol piccolónak, hol pikolónak nevezik, magyar neve azonban nézetem szerint pikkoló, hiszen nem sört töltenek bele – azután

egy technikailag sokkal nehezebb és stílusosan lényegesen összetettebb zenei anyag interpretációjával bizonyította *Török Levente*, hogy ilyen körülmények között is világos áttekintéssel, zenei elképzelésekkel rendelkezik, és a helyenként igen bonyolult és áttört partitúrát is precízen, a zenekar és a szólóhangszer párbeszédét pedig életszerűen és érzékletesen képes interpretálni.

Kanyó Dávid, egy „egyszerű” – bár koronként a vezénylet területére is kiránduló – zenekari fuvolás pikkolózását pedig csak a legnagyobb elismerés hangján említhetem. Gyakran előfordul, hogy zenekari művek igényes vonós szólóban a szólóvezető vagy éppen a koncertmester játékán jól érezhető az elfogódottság, az, hogy nehéz volna elképzelni őt egy nagy versenymű szolistaiként. Kanyónál ilyesmiről szó sincs, jóllehet Gyöngyösi ijesztően nehéz szólómot írt számára: ő született szólóhangszeresként nyilvánult meg, és nem csupán kristálytisztán és a gyors tételekben boszorkányos virtuozitással játszott, hanem arra a csodára is képes volt, hogy játékszerűen tetsző hangszerekből nemmes és kiegyenlített, sokszor kifejezetten magvas, sőt bársonyos hangokat csaljon elő. Ki gondolta volna például, hogy egy kitartott pikkolóhang egy egész zenei frázis karakterét alapozhatja meg? Vagy hogy egy lassú tételben mély lírai kitárulkozás vagy éppen a gyász, tragikum hordozója lehet?

Gyöngyösinek, aki a rendkívül igényes és gazdag, négytételes darabot külföldi megrendelésre írta, volt bátorsága ahhoz, hogy ezzel a lehetőséggel kísérletezzon – és a versenymű magyar szolistaiként ideális partnerre talált, aki

a lehetőséget bizonyosságra váltotta. Hadd jegyezzem meg itt továbbá, hogy a mű III., lassú tétele lényegében – igen eredeti – karmazene, amelyet a szolista kívül Roskó Bernadett (hárfa), Bene Hajnalka (fuvola) és Gazda Bence koncertmester (hegedű) szólaltatott meg érzékenyen és magas érzelmi hőfokon.

Smetana mesteri és szeretetre méltó Moldvája további részletekkel gazdagította *Török Levente* portréját. A karmester ebben az oly népszerű és gyakran hallható repertoárdarabban is talált olyan mozzanatokot – egy-egy pajzán akcentust vagy különösen festői színt vagy ecsetvonást –, amelyek eltérnek a rutintól és felfrissítik a darabról alkotott képünket.

Dohnányi első, pantomimnek nevezett színpadi műve, mint a műsort ismertető *Zelinka Tamás* leszögezte, voltaképpen rémdráma, amelynek kacskaringós és abszurd fordulatait a mindössze négy tételből álló zenekari szvit nagyvonalúan mellőzi. A voltaképpen derűs és sziporkázó tételesor felerészben keringőkből áll, s bár a másik két tétel, a páratlan sorsszámúak, bővelkednek az expresszív és groteszk pillanatokban, az elhangolt akkordok, szenvedélyes kitörések, a fanyar elegancia légköre mégis elsősorban szín- és fantáziagazdagságával, nem pedig horrorisztikus hatásával tűnik ki. A két valcer élénk tempója viszont a bizarr hatást növelte; hogy nem igazi, táncolható keringők, azt *Török Levente* a jellegzetesen szabad, sőt „geil” bécsies valcer-ritmizálás mellőzésével is aláhúzta.

Végül pedig az egész koncert folyamán érezhető volt a harmonikus viszony a karmester és a zenekar

között: Török Levente meggyőző és ígéretes vezényletét a zenekar teljes odaadással és magas színvonalon formálta hangzó zenévé.

Malina János

**Kodály Filharmonikusok
Debrecen - 2024. május 7.
Kölcsey Központ**

May 7-én (az együttes magyar nyelvű honlapján minden hónap neve angolul olvasható, és magam is szeretnék lépést tartani az új trenddel) „Kontraszt” címmel adott hangversenyt a *Kodály Filharmonikusok* együttese vezető karmestere, *Kollár Imre* vezényletével. A műsoron Bartók *Hegedűversenye* és Mozart *Prágai szimfóniája* szerepelt, az előbbi mű *Kelemen Barnabás* közreműködésével. A helyszín a zenekarnak is otthont adó Kölcsey Központ koncertterme volt.

A terem kissé száraz és „objektív” akusztikája minden bizonnyal szerepet játszott abban, hogy az első percekben – bár korrekt és áttetsző képet kaptunk a partitúráról – a zene magas hőfoka nem járta át igazán a hallgatót. Mintha még a szólista is elsősorban a helyét kereste volna a hangzásban és a pódiumon, s Kollár Imre vezénylese is inkább volt gondos és körültekintő, mint átszellemült. A Bartóknál ritkaságszámba menő melegség azonban mintha már a melléktema hegedű-fagott összefonódásában belopózott volna a zenekari hangzásba, s kevéssel később a játékos karakter is segített az előadónak abban, hogy szabadabban, kitárulkozóbban zenéljenek. A tétel legharsányabb, legdiszonánsabb pillanataiban pedig már hasító fényességgel és elemi erővel csapott össze a szólista a zenekarral. A szuggesztív cadenza zárása pedig megejtő természetességgel simult bele a feloldást és megnyugvást hozó zenekari utójátékba.

A lassú tétel már a kezdés pillanatában varázslatos hangszíneket

idézett fel, megágyazva Kelemen különlegesen érzékeny dallamformálásának, a timpani finom, szinte simogató pianói által fűszerezve. A zenekar továbbra is koncentráltan, megbízhatóan, a szinte kamazenei jellegű pillanatokban is kidolgozottan játszott, feltűnően szép fafúvós teljesítményekkel, illő hátteret biztosítva a szólista megragadó és ihletett játékához.

A zárótételben azután Kelemen Barnabás a darabban rejlő hetykeséget vagy éppen a naiv bájt is felszínre tudta hozni. Kollár Imre is biztos kézzel formálta meg a tétel szilaj lendületét; a zenekar és a szólista sziporkázó hangzást és pregnáns színeket idézett fel, és Bartók népzenei ihletésű díszítoszzenvedélye is világosan érvényesült.

Rádasképpen Kelemen Barnabás – Rolla Jánosra is emlékezve – *Bach d-moll partitájának* Sarabande tételét adta elő elmélyülten, gesztusokban gazdagon, emlékezetesen.

A szünet – és egy újabb szabatos és informatív, mégis tömör műismertetés – után egy csöppet talán nehézkes lassú bevezetővel indult újtára Mozart leghosszabb szonátaformájú tétele. Talán ez a „göttliche Länge” (amely talán Schubert utolsó szimfóniájánál is istenibb) sugallta a karmesternek, hogy a kelleténél kissé gyorsabb tempót diktáljon, ne hogy nagyon elhúzódjon a tétel. Pedig ezt a földöntúli gazdagságú zenét az ember szeretné minél tovább hallgatni – gondoljunk csak Harnoncourt emlékezetes felvételére a *Concertgebouw* zenekarával, ahol a minden sietség nélküli, úgyszólván kényelmes tempó mellett az osztrák mester – Kollárral ellentétben – még a szonátaforma második felét is megismétli, mégis alig tudjuk a tételt elengedni. Ezúttal azonban a zene valamiképpen tovagurult, nem engedve elég teret

a szinkópák „rossz” ütemrészszerű hangjainak kellő hangsúlyozásához vagy a domináns hangnembe és a melléktemára történő megérkezés jóleső megjátszásához. Mintha ez éppenséggel olyasfajta zene lenne, amelyet a gyorsaság vagy a virtuozitás érzete tesz vonzóvá. Ezzel szemben az elsőrangú fafúvós-együttesből is kiemelkedett az 1. fuvola makulátlan, ragyogó hangja.

Viszont meggyőző volt és ez a részletek sokkal érzékenyebb differenciálását tette lehetővé a nem mindennapi érzelmi szélsőségeket kiváltó Andante tétel tempója. A hegedűk éneklő játéka mellett a minore effektusok misterioso karaktere vagy a gyengéden megformált piano váltások is elismerést érdemeltek. A mű könnyed, némiképp levezető jellegű zárótételének karakterét szintén pontosan találták el az előadók, s a zene súlytalan, tovaröppenő jellegét az ezúttal karcsúbb és szárazabb timpanihangok is aláhúzták. Végeredményben egy magas technikai és zenei minőségű, még ha nem is minden ponton magával ragadó hangversenynak – és egy kiemelkedő szólistának – tapsolhatott ezen az estén a debreceni közönség.

Kovács Ilona

**Nemzeti Filharmonikusok
Zenekar
2024. április 25. – MÜPA,
Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem**

Róma varázsa címmel hirdetett hangversenyt a Nemzeti Filharmonikus Zenekar április 25-ére, a Művészetek Palotájába. A cím a koncert második felére feltétlenül igaz volt, mivel Ottorino Respighi *Róma-triptichonjából* kettő is elhangzott: a *Róma fenyői* (P 141, 1924) és a *Római ünnepek* (P157, 1928). Az est karmestere a Budapesten már többször fellépő Carlo Montanaro volt, aki – olasz lévén – bár nem római

születésű, tanulmányait sem ott végezte, de természetesen számtalan szalon kötődik Rómához, többször vezényelt már például a római Teatro dell'Opera előadásain. Az első félidőben azonban nem Róma, hanem Svájc, illetve – Beethoven Hegedűversenyének köszönhetően – Bécs került a látóterünkbe.

Az est nyitányaként Liszt Ferenc műve, az *Obermann* völgye (S. 160) a svájci hegyek és völgyek festői világát idézte meg. A Zarándokévek 1. kötetének egyik legnépszerűbb darabja a Liszt-életmű ismerői számára ugyanakkor nemcsak a gyönyörű tájak zenei megfestését mutatta meg, hanem élet és halál nagy kérdéseit is felvetette. Lisztet egész életében foglalkoztatták e filozófiai gondolatok, sokat olvasott e témában, ezt a művét például Étienne Pivert de Senancour levélregénye ihlette. A zenekar az eredetileg zongorára komponált alkotást egykori főzeneigazgatójuk, Kocsis Zoltán átiratában játszotta. Az együttes máig híven őrzi Kocsis emlékét és szellemiségét. Nemcsak azzal, hogy minden évben hangversennyel emlékeznek meg születésnapjáról és halálának évfordulójáról, hanem róla nevezték el a közelmúltban MŰPA-beli próbatermüket, és zenekari átiratait is meglehetősen rendszerességgel tűzik műsorukra. Montanaro pálcája alatt remekül szólt a zenekar, és előadásuk ismét rámutatott arra a tényre, hogy Liszt voltaképpen zenekart képzelt maga elé akkor is, mikor zongorára komponált, de *vice versa* is igaz az állítás, mivel a zenekari darabjaiban zongoraszerűen komponált. Kocsis sokat bízott átiratában a rézfúvósokra, akik már ekkor megmutatták, hogy kivételes formában vannak ezen az estén. A rezek mellett szép fafúvós szólóknak is örülhetünk, például emlékezetes marad a lírai C-dúr szakasz kezdetekor felhangzó fuvolaszólo.

Liszt után Ludwig van Beethoven Hegedűversenye (op. 61, 1806) következett, melynek szólóját Kelemen Barnabás játszotta. A hegedűművész többféle értelemben is jelenség a színpadon. Külső megjelenésében korábbi századot idézett meg, már Beethoven korában is hordtak ilyesfajta hosszú, kabátszerű zakót. Öltözete szigorú feketeségét a nadrágja alól kikandikáló piros zokni törte meg, ami nemcsak nekem tűnt fel rögtön, hanem a hátam mögött ülő két hölgy is nyomban kitárgyalta. Persze, nem ez a lényeg, hanem ahogyan hegedült és amivel hegedült. Utóbbit a koncertet megelőzően számtalan médiacsatornán hirdették, a ráadás előtt pedig maga a művész is elmondta, hogy óriási megtiszteltetés érte: pályafutását a tavaly decemberben elhunyt Rolla Jánostól megörökölt Guarneri-hegedűvel folytatja és ez volt az első koncert, mikor nyilvánosan ezen a hangszeren játszhatott. Bár népszerű ez a concerto a hegedűsök körében, mégsem tartozik a hálás versenyművek közé. Abból a szempontból semmiképpen sem, hogy itt nem a könnyed virtuozitás és a csillogás áll a középpontban, hanem a belülről fakadó mély mondanivaló. Ez pedig talán nehezebb, mint száguldó futamokat játszani. Kelemen Barnabás remekül állta a sarat, tökéletes technikai kidolgozással hegedült. Az 1. tétel minden ütemében jelen volt a beethoveni elmélyültség és a magvas tartalom. A lassú tétel bensőséges imaként szólt hegedűje alatt, a zárótétel pedig játékoságával és felszabadultságával oldotta fel az előző tételek komolyságát. Montanaro és a Nemzeti Filharmonikusok remekül alkalmazkodtak a szólistához, így a tökéletes összjáték nagy érdeme volt a karmesternek és a zenekarnak is. A ráadást – J. S. Bach d-moll partitájának Allemande tételét – Rolla János emlékének ajánlotta a hegedűművész.

A koncert második fele nemcsak címében, hanem a megvalósítását illetően is varázs volt. Montanaro „hazai pályán” mozgott, tökéletesen interpretálta honfitársa zenéjét, a karmester és zenekara mély tartalommal töltötték meg a kottafejeket. A *Róma fenyői* négy tételében szinte valóságos képként jelentek meg a hallgató lelki szemei előtt a különböző helyszínek fenyői és azok hangulatai. Színes volt a kontraszt a Villa Borghese kertjében játszadozó gyermekek vidámsága és a katakombák szerzeteseinek énekét megidéző hangfreskók között. Napsütötte természeti kép jelent meg – mádárscicsérgéssel és ragyogó fávószólókkal – a *Gianicolo fenyői* című tételben, és remekül felépített volt az utolsó tétel, mely Róma legrégebbi útját, a *Via Appiát* varázsolta elénk. Az utak királynőjének (Regina Viarum) is nevezett hadiút a Római Birodalom egyik legfontosabb útvonalaként szolgált, a Nemzeti Filharmonikusok előadásában pedig most is az volt: felemelő élményt adott, ahogy a zene segítségével szemtanúi (vagy inkább fültanúi) lehettünk a rettegett római legionáriusok menetelésének. A másik Respighi-szimfonikus költemény, a *Római ünnepek tételei hasonlóan magas színvonalon hangzottak fel. Itt különleges akusztikai élménnyel kezdődött a Circences* című tétel: a trombiták az orgonakarzatról jelezték, hogy a Circus Maximusban kezdődik a rómaiak kedvenc szórakozása. Megrendítően hatott a keresztény mártírok éneke és az oroszlánok üvöltése. A továbbiakban is sok szép részlettel ajándékozták meg hallgatóikat a nagyszerű teljesítményt nyújtó rézfúvósok, az ütösök és a vonósok is. Az utolsó tétel sodrása és ereje, a Vízkeresztet ünneplő tömeg hullámlásának megjelenítése a Piazza Navonán pedig bizonyára sokakban felerősítette a vágyat, hogy repülőjegyet vegyenek Rómába.

Kovács Ilona

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara
2024. május 8.
Zeneakadémia

Két romantikus – egy alig és egy kevésbé játszott – kompozícióval lépett a Zeneakadémia színpadára a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara május 8-án. Robert Schumann egyetlen hegedűversenye (d-moll, WoO. 23, 1853) máig nem épült be a hegedűművészek állandó repertoárjába, és Antonín Dvořák 8. szimfóniája (G-dúr, op. 88, 1889) sem közelíti meg például a zeneszerző 9. (Újvilág) szimfóniájának népszerűségét. (Kivéve az elbűvölő 3. – *Allegretto grazioso* – tételt, melyet önállóan, kontextusból kiragadva azért időről-időre lehet hallani, például különböző rádióműsorokban.) A koncertnek külön érdekességet adott, hogy a versenymű szolista és az est karmestere egy és ugyanazon személy – Renaud Capuçon – volt. A Magyar Rádió együttesének hangversenyét szokás szerint élőben közvetítette a Bartók Rádió, és a közvetítés szünetében leadott interjúban a francia hegedűművész elmondta, hogy immár negyedszázada foglalkoztatja komolyabban a vezénylés gondolata. Hat éve vezényel rendszeresen, 2021 óta pedig a Lausanne-i Kamarazenekar vezető karmestere.

Érdekes kérdést vetett fel ez a koncert. A barokkban, sőt, még később is, Haydn és Mozart műveiben – ahol a zenekar mérete még jóval kisebb volt, mint a romantika idején – könnyebben elképzelhető, hogy a szolista irányítja a zenekart. Beethoven koncertóiban azonban már nagyon nagy plusz feladatot ró a szolista tára összefogni a muzikusokat. (Utóbbira nem is olyan régen láthattunk-hallhattunk példát a Művészetek Palotájában, amikor két koncerten a szolista, Rudolf Buchbinder irányításával

hangzott el a bonni mester mind az öt zongoraversenye.) Már Beethoven is jóval nagyobb méretű zenekarban gondolkodott, mint például Mozart, és nem véletlen, hogy a koraromantikus Carl Maria von Weber több írásában is hitet tett a karmesteri tevékenység mellett. Capuçon ebbéli fellépése ellentétes érzelmeket keltett bennem. Míg hegedűművészi teljesítményét a legnagyobb elismerés illeti, addig – a versenymű karmestereként – nem volt számomra meggyőző. A zenekari bevezetőt és minden tutti részt a közönségnek háttal, kotta nélkül vezényelt, míg a szólórészeknél a saját szólomának kottáját használta – és természetesen nem a partitúrát, hiszen a hegedűjáték mellett nem lett volna idő a gyakori lapozásra. Ez azonban azt jelentette, hogy a szólórészek alatt a zenekar magára maradt. Kevesen tudnák a Rádiózenekar után csinálni azt a magasrendű koncentrációt, azt az egymásra figyelmet, amit az együttestől ezen az estén láthattunk. Igaz, a 2. tétel nagy részében szinte kamarazenélést kér Schumann, hiszen a tétel jelentős hányadában csak a vonósok kísérik a szolistát, de a szélső tételek összetett zenei anyagát egyáltalán nem könnyű egyben tartani. A Rádiózenekar – Langer Ágnes koncertmester irányításával – remekül megoldotta ezt a feladatot és Capuçon szólójával egy emlékezetes Schumann-hegedűverseny előadásnak tapsolhattunk. Mind a hegedűs, mind pedig a zenekar megérdemelte a vastapsot, amit Capuçon – igazodva a műsor ritkán hallható művek előadásának koncepciójához – Richard Strauss *Daphne* című operájának egy témájára írott etüddel köszönt meg (G-dúr, 1945). Véletlen-e vagy sem a ráadás-választás, de maga az opera éppen abban az évben – 1937-ben – keletkezett, mikor újra felfedezték Schumann addig lapangó alkotását és Yehudi Menuhin döntő lépéseket tett a darab bemutatásáért.

A hangverseny második felében valódi örömmzenélést hallhattunk, Capuçon karmesterként is remekelt, most teljes mellszélességgel „csak” a vezénylésre kellett koncentrálnia. Dvořák kései alkotása megannyi lehetőséget kínált a karmesternek és a zenekarnak arra, hogy megmutassák a műben rejlő zenei karakterek szín- és tartalomgazdagságát. A mű tele van a Dvořákra oly jellemző szláv melodikával, táncos jelenetekkel, kontrasztokkal és párhuzamokkal. A 2. tételben a szláv hangvétel mellé mintha egy kis egzotikum is beszökött volna, mintegy megfűszerezve az amúgy is gazdag zenei palettát. A Rádiózenekar sziporkázott, csakúgy, mint a karmester, aki szuggesztivitásával szinte megbabonázta az együttest. Az 1. tétel frissessége, a lassú kissé melankolikus hangvétele, a 3. tétel magával ragadó lendülete és bája, és végül a zárótétel remekül felépített fokozása mind-mind egy profeszszionális karmester és zenekar teljesítményét dicsérte. Capuçon mintha egész életében vezényelni készült volna, olyan meggyőzően és magabiztosan irányította a Rádiózenekart, az együttes pedig mindig maximális figyelemmel és fegyelemmel követte. A pontos együttláték mellett emlékezetesen szépen formált volt a 2. tételbeli fuvolaszólo, remekeltek a rezek, leghatásosabban talán a 4. tétel trombitafanfárja szólt, de a kürtösök és harsonások is maximális dicséretet érdemelnek. Nem utolsó sorban pedig megbízhatóan magas színvonalon szóltak a vonósszólamok és az ütők is. A legörömtelibb érzésem az volt, hogy nem egy egyszeri gyönyörű koncerttel örvendeztette meg ezen az estén hallgatóságát a Rádiózenekar, hanem az egész évadban szárnyalnak, hangversenyről hangversenyre töretlen a lelkesedésük, és mindig ihletett teljesítményt nyújtanak.

Kovács Ilona

**Concerto Budapest
2024. május 11.
Zeneakadémia, Nagyterem**

A német romantika három jól ismert, közkedvelt alkotását (illetve annak részletét) tűzte műsorára a Keller András irányította Concerto Budapest. A koncert első fele – Richard Wagnerrel és Johannes Brahms-szal – a késő romantikát, míg a második félidőben elhangzó Felix Mendelssohn-Bartholdy-mű a korszak korai-középső szakaszát képviselte. A program a klasszikus sémát követte: Wagner Lohengrin című operájának előjátéka (WWV 75, 1850) után Brahms D-dúr hegedűversenye (op. 77, 1878) hangzott el, a szünet utáni részt pedig Mendelssohn Szentivánéji álom (op. 21 és op. 61, 1826 és 1843) kísérezte ki.

Már a Wagner-kompozíciót hallgatva megbizonyosodtunk arról, hogy ezen az estén kiváló diszpozícióban játszik a zenekar. Mondhatnánk, hogy ez akár természetes is, hiszen egy nappal előtte ugyanezt a műsort már eljátszotta az együttes. Ám művészi igényességüket mi sem bizonyítja jobban, hogy nem rutinból játszottak – kissé korábban érkezve a Zeneakadémiára hallhattam, hogy a koncert előtt háromnegyed órával még próbáltak a muzsikuskok. Wagner történetmesélése, a szomorúan szép szerelmi történet bevezetője élményt adó előadásban hangzott fel. Sejtelmesen indult, egyre erőteljesebb lett, hogy aztán a gondosan felépített crescendo-ív és csúcspont után ismét megnyugvást hozzon a zene. A megvalósítás elsőrendű volt, Keller András átgondoltan adagolta a dinamikát és a zene érzelmi töltetének áramlását.

Brahms Hegedűversenye extrém technikai nehézségei ellenére is az egyik legnépszerűbb

és leggyakrabban játszott concerto. Közismertsége miatt nehéz újat mondani vele, mert az esetleg már a kompozíció eltorzításához vezethet. Keletkezésének idején egyébként sokan játszhatatlannak tartották, annak ellenére, hogy hegedűtechnikai kérdésekben a zongoraművész-Brahms többször is kikérte hegedűs barátja, Joachim József véleményét, akinek az alkotás ajánlása is szól. A Concerto Budapest ez alkalommal Christian Tetzlaff német hegedűművészt kérte fel a mű szóelőjének eljátszására. Tetzlaff laza külső megjelenése is sejtette már (sima fekete pólóban és sötét öltönyben lépett ki a színpadra), hogy nem a konvenciókhoz görcsösen ragaszkodó előadóról lesz itt szó az elkövetkező közel ötven percben. És valóban, mind az artikulációban, mind a hangsúlyok értelmezésében élményt adó közlendője volt a művésznek. A hegedűhangja képlékeny és sokszínű, tökéletes, korlátokat nem ismerő technikája van, amit természetesen mindig a zenei mondanivaló szolgálatába állított. Mindhárom tételben „harminchat fokos lázban égett”, ha kellett, suttogott a hangszerén, ha arra volt szükség, mindent elsőprő tűzzel játszott. Habitusa – ha lehet egyáltalán két művészt összehasonlítani – Szergej Krilovra emlékeztetett, akit mostanában elég rendszeresen lehet hallani Magyarországon, éppen a Concerto Budapesttel való közös fellépéseknek köszönhetően. Nem csodálkozhattunk tehát azon, hogy az egyébként fegyelmezett közönség már az 1. tétel végén is tapsolt. Ez az önkéntelen elismerés talán a cadenza utáni gyönyörűen formált szakasznak szólt. A 2. tételben szépen előadott oboaszóló indított, mely talán egy férfilelek – talán éppen Brahms – legbensőbb valómása. Ebben az előadásban ott volt a késő romantika hangja, ott volt a csillogó hangszeres technika és ott volt a lírai, bensőséges

megszólalásmód is. A Concerto Budapest tökéletesen idomult a szólistához, ő pedig a zenekari muzsikuskokhoz. Egy minden tekintetben kielégtető produkciót hallottunk. Tetzlaff (és persze a zenekar is) nagy sikert aratott, amit a hegedűművész egy Bach-tétellel köszönt meg: ráadásként az E-dúr partitából játszotta a 3. (Gavotte en rondeau) tételt.

A második félidő igazi zenei csemegeként szolgált, hiszen a jól ismert(nek vélt) Szentivánéji álom kísérezetéből a prózai részek kivételével most mind a tizenkét tételt hallhattuk, az énekes számokat is. Ezekben Miksch Adrienn (szoprán), Megyesi Schwartz Lucia (mezzoszoprán) és az Angelica Leánykar (karigazgató: Gráf Zsuzsa) volt még közreműködő. Mendelssohn zenei kultúrájának emlékműve ez a kompozíció, nevezetesen, ahogyan a tizenhét évesen megírt Nyitányt milyen természetességgel használta fel a jóval később befejezett többi tételben. A komponista fantáziáját szinte egész életében foglalkoztatta a tündérek világának zenei ábrázolása. A Nyitány után, tizenhét évvel később, IV. Frigyes Vilmos megrendelésére írt kísérezetét a színdarabhoz. A zene – mint ahogy a prózai szövegben is – elsősorban a tündérek és manók szférájához kapcsolódik. A Scherzo-ban például Puck zenei portréja elevenedett meg, de Keller András odavarázsolta a Zeneakadémia színpadára a többi tündért is, a szerelmeseket és a kézműveseket is, állandó változásban egymással. Az Angelica Leánykar ideális kórushangzással örvendeztette meg hallgatóságát. Az énekes szólisták is nagy odaadással énekeltek, a zenekar pedig friss tempókkal és hangzással mesélte el Shakespeare örökérvényű vígjátékának tanulságait. (Csak a nászindulóban tűnt úgy, hogy túlságosan sietett a menyasszony.) Emlékezetesen szép este volt.

Malina János

**Nemzeti Filharmonikus Zenekar
2024. május 30.
Zeneakadémia**

„A magyar klasszikus zene napja”, Kocsis Zoltán születésnapja alkalmából három 20. századi magyar szerző zeneműveiből állított össze ünnepi programot a Nemzeti Filharmonikus Zenekar. A hangversenyt május 30-án a Zeneakadémián rendezték Takács-Nagy Gábor vezényletével.

A koncert első félidejét Huszár Lajos Szólt hozzám a Csend című oratórium-legendája töltötte ki. A szokatlan műfajú kompozíció a szerző 1998-ban befejezett operája, A csend (op. 27) nyomán keletkezett: a szerző a hatszereplős opera négy jelene-tét három részből álló, három ének-szolistát igénylő oratóriumma vonta össze, egyszersmind megújítva a hangszerelést is. Az eredeti opera, amelynek szövegét Darvasi László írta Balázs Béla azonos című tündérmeséje nyomán, 2005-ben színpadra is került a Szegedi Nemzeti Színházban. Ám azt gondolom, hogy mindeképpen nagyon jó gondolat volt ezt a jelentékeny és szuggesztív kompozíciót legalább ilyen formában újra közönség elé vinni.

Nem csupán azért, mert kérdéses, hogy két évtizeddel ezelőtt vajon hányan utaztak el Budapestről és az ország más részeiből Szegedre azért, hogy meghallgassanak egy új magyar operát (mint a „mai magyar dráma” fordultnak, már ennek is van némi kötelességszerű felhangja), de azért is, mert így a mű egy olyan karmester kezébe került, mint Takács-Nagy Gábor, aki még az oratórium-változatnak az elvezénylésével is arról győzött meg, hogy operakarmesterként is nagy formátumú művész.

Huszár Lajos zenéjének magas kvalitásait éppen az jelzi ugyanis, hogy Takács-Nagy, akinek számára

– és ez minden egyes mozdulatában benne rejlik – élet-halál kérdése, hogy a partitúra legmélyebb, legrejtettebb tartalmait is a hallgató elé tárja, milyen hallatlan koncentrációt és energiát fektetett bele abba, hogy ez a lélektani dráma a maga erőteljességében, teljes fegyverzetében megszólaljon.

Huszár Lajos egyetlen operája arról tanúskodik, hogy a szerző egy ilyen nagy és összetett műformában is bírja inspirációval, mindvégig fenn tudja tartani a hallgató érdeklődését; elsőrangú melodikus; dús fantáziájú hangszerelő, aki azonban nem öncélúan briliáns; és végül, de nem utolsósorban nagyszerűen érti a dráma minden csínját-bínját, a feszültség, a tetőpontok felépítését és kezelését. Huszár zenéje sűrű és súlyos zene; mint Wagner vagy Strauss zendrámáiban, itt sincs sok helye a humornak, idillnek, oldottságnak.

Ezt a súlyt, ezt a telítettséget azonban nem csupán Takács-Nagy és a teljes odaadással és magas technikai szinten játszó zenekar adta vissza meggyőzően, hanem a három énekes szolista, Miksch Adrienn, Meláth Andrea és a főhőst alakító Fülep Máté is. Mind szólóikban, mind együtteseikben nagy kifejezőerővel, szenvedélyes dallamvonalakat formálva énekeltek. Hangilag Fülep Máté meggyőző, a két női énekes pedig briliáns teljesítményt nyújtott. Nem lehet azonban említés nélkül hagyni, hogy a mindhármukra jellemző magas fokú expresszivitáson túl Meláth Andrea megszólalásai enél is többet jelentettek: az egyéniség transzcendens kisugárzását, a kiválóságban is túlmutató előadóművészi nagyságot.

A végső benyomásom mindenestre az volt, hogy noha – mint említettem – Huszár Lajos zenéje mindvégig lebilincselte a hallgatót, s a változatos zenei szövet telítettsége és sűrűsége sehol sem hatott zsúfoltságként, azért ezt a művet

mégis inkább megszorított nadrágszój nélkül, eredeti opera formájában volna érdemes megismerni – Szeged után itt, Budapesten, vagy akár külföldön is.

A hangverseny második felében a magyar klasszikus zene két „klasszikus” darabja, Bartók György Stefinek dedikált, fiatalkori hegedűversenye (ún. „1. hegedűversenye”), ez a napjainkban egyre gyakrabban hallható kompozíció szólalt meg Baráti Kristóf közreműködésével; majd befejezéskeppen Dohnányi Ernő 1924-ben befejezett Rurallia hungarica című zenekari szvitjét adta elő a Nemzeti Filharmonikus Zenekar.

Az az imént emlegetett maximalizmus és alázat, amellyel Takács-Nagy Gábor minden általa előadott zenéhez közelít, ugyanúgy jellemző Baráti Kristófra, és a két művész közötti harmónia nyilvánvalóan mutatkozott meg a Bartók-versenymű előadásában is. Az a mellbevágó erejű, éteri atmoszféra, az a végtelen finomság és gyengédség, amely az első tételt Baráti elindította, és amelyet azután minden varrat nélkül, szinte észrevétlenül vettek át a zenekari vonósok, önmagában is kivételes élményt jelentett. A zenekari folyondár azután Takács-Nagy izzó és intenzív vezénylete alatt, folyamatosan kúszott fel a szenvedély legmagasabb csúcsaira; a kifejezés annyira erőteljes és személyes volt, hogy megérteni véltük, György Stefi életében miért nem tárta a nyilvánosság elé a darabot. A II. tétel megint csak jóval gazdagabbnak, jelentékenyebbnek hatott, mint rendesen – humorból, játékoságból sem volt hiány, és rádöbbenhettünk arra – mint már a Huszár-kompozíció hallatán is –, hogy a rendszerint zenei kifejezésbeli erényeiért dicsért Takács-Nagy Gábor a vezényletechnikai szempontból legnagyobb kihívást jelentő, igazi virtuozitást kívánó darabokat is magától értetődő könnyedséggel dirigálja.

Baráti Kristóf megrendítő szépségű Bach-ráadása után a briliáns Dohnányi-darab – amely tetszetőssége és csillogása mellett zeneszerzői mestermű is – a jutalomjáték szerepét játszotta a karmester, és persze a zenekar számára. Ezt a jutalmat pedig, egész este nyújtott kiváló teljesítménye révén, a nemzeti zenekar mindenképpen meg is érdemelte.

Garai Szakács László
A Szegedi Szimfonikus
Zenekar ünnepi
hangversenye
az Európai Unióhoz
való csatlakozásunk
huszadik
évfordulóján
2024. május 1.
Szeged Széchenyi tér

Az ünnepi koncertek mindig nehezebbek a szokásos fellépéseknél. És jellemzően nem azért, mert ilyenkor „illik” valamilyen bravúrdarabot választani és eljátszani. Sokkal inkább azért, mert ilyenkor a körülmények nem átlagosak, pláne, ha szabadtéren kell játszani: utcazaj van, kicsi jövés-menés, a közönség összetétele is sokrétűbb. Eljönnek, megállnak azok is, akik egyébként nem járnak komolyzenei koncertekre, illetve ilyenkor kiderül, előfordulhat, hogy egy ilyen hangverseny is olyan, mint egy jól felépített könnyűzenei koncert: a végén vannak a nagy slágerek. Beethoven 9. szimfóniája történetesen ilyen: a hallgatóság jelentős részének a mű egyenlő az Örömöddával, sőt, a „lángolj fel a lelkünkben szép égi szikra szent örömmel”, és ezt bizony ki kell várni.

És ezt a kivárást, a türelmet kell ilyenkor egy szimfonikus zenekarnak „megfognia”.

A Szegedi Szimfonikus Zenekarnak ezt tökéletesen sikerült nem-hogy megfogni, hanem egyenesen megragadnia. És egy pillanatra nem engedték el.

A zenekari, a karmesteri, a kórus- és a szólóénekesi teljesítmény is egészen kivételes volt, nem véletlenül utaltam a lipcsei Gewandhausra: nemcsak ott, de bármelyik koncerttermében a világnak bravózták volna a május 1-jei szegedi Széchenyi téri teljesítményt. A Gewandhaus persze szándékolt: a Szegedi Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője, Dubóczky Gergely korábban ott is vezényelte Ludwig van Beethoven 9. szimfóniáját, ami mellé ezt a május 1-jei produkciót nyugodtan mellé teheti.

És joggal lehet rá büszke minden zenekari tag, a Vaszy Viktor Kórus összes éneke, és persze a szólisták: Horti Lilla – a szoprán, aki a Dóm téren énekelt először operát –, Láng Dorottya, Bartos Barna és Cser Krisztián – a basszus, aki előbb fizikus lett, majd rájött, énekelni mindennél fontosabb.

„Munkásan” indult a koncert: a bevezetőt egy kicsit el is fújta a szél, a hátsó sorokban nagyon kellett fülelni a közönségnek, hogy hallja a vonósokat, de mire a második témához, a klarinéthoz és az oboához értünk, már rendben volt minden, gyönyörűen gomolygott a zenekar. Nem véletlenül írja minden zeneértő: a szimfónia első tétele Beethoven legszuggesztívabb nyitótétele. Remekül hozta ezt a Szegedi Szimfonikus Zenekar, az első néhány perc után azt láttam, bármerre néztem a Széchenyi téren, hogy figyel a közönség: figyel a kivetítőt, nézi a zenekart. Nem „vásári” zenélésről van szó – A Dóm tér szabadtéri zárt nézőterével ellentétben a Széchenyi tér végig átjárható volt, de senki nem mozdult; oké, oldalt volt egy kis mozgás a városházánál, de azt a minimális átmenőforgalmat leszámítva a szimfonikusok transzba ejtették a közönséget, és ez szabadtéri koncerten tényleg nagy bravúr: nem kellett senkire rászólni a közönségben, hogy fogja már be a száját, nem voltak mobilizások, figyelt a Széchenyi tér.

A második tételre mindez fokozódott. És addigra a szél is elállt, így Dubóczky Gergelynek nem kellett hadakoznia a kottáival. Igaz, amikor őt mutatta az előadás zenei rendezője, akkor rendre úgy tűnt, nem nagyon van szüksége rájuk, most is egy volt a zenekarral, vitte őket, és a szimfonikusok vele szaguldottak, erre a végén visszatértek még. A scherzo fantasztikusan szólt, nagyszerűen jöttek a vonósok az elején, majd a presto a fafúvósok jutalomjátéka volt, aztán visszatért a scherzo, egy kicsit még gyorsabban. Hogy utána záródjon is a tétel.

A harmadik tétel a hihetetlenül hosszú beethoveni dallamívről szól, Kosztándi Istvánék pazarul hegedülték, miközben a fúvósok csodásan visszhangozták a dallamot. Majd Koszti Sándor és Pintér Attila szinte rohamra hívta trombitáival a zenekart, jöttek is, csodásak voltak a tételt lezáró hegedűfutatok, tényleg azt érezte az ember, béke van.

Így értünk el a várva várt negyedik tételhez: jött a Vaszy Viktor Kórus, beültek a helyükre a szólisták, majd a nagybőgőkön megszólalt végre a fanfár. Amikor ekkor körbenéztem nyugalmat, mosolyt láttam, igen, jön az Örömöda. Majd jöttek a csellók, a brácsák, jöttek a hegedűk és végül a teljes zenekar: és ott voltunk az Elízium földjén a Széchenyi téren. És akkor felállt Cser Krisztián.

Megérkeztünk.

A Vaszy Viktor kórus is élete teljesítményét nyújtotta, mind a négy szólista csodálatosan énekelt, a fortissimo fortissimójának a fortissimójáig zengett a Széchenyi tér.

Ez most egy jó hetvenperces 9. szimfónia volt. Erről „tehet” az a bizonyos beethoveni metronóm, de ebbe most ne menjünk bele ennél jobban, legyen elég annyi, volt, hogy Riccardo Muti

negyvennyolc perc alatt „lezavarta” a szimfóniát, Kocsis Zoltán is „lepörgette” már ötvennyolc perc alatt, ugyanakkor Solti György volt, hogy nyolcvan percen túl is „húzta”.

Amit sok más szimfonikus koncertbeszámoló kapcsán írtam már,

azt most is tartom! Hogy ezúttal is kiderült, és még nagyobb közönység előtt derült ki: a Szegedi Szimfonikus Zenekar világszínvonalat képvisel, bármelyik másik szimfonikus zenekarral fel tudja venni a világ bármelyik koncertszínpadán a versenyt. Dubóczky Gergely érti, érzi Beethovent, és azt

a csodálatot, rajongást és odaadást, amit a szimfóniával kapcsolatosan a sajtótájékoztatón elmondott, azt maximálisan átadta.

Húsz éve a Dóm téren, idén május 1-jén a Széchenyi téren játszott a Szegedi Szimfonikus Zenekar Beethoven IX. szimfóniáját. ■

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET

BRÁCSA TUTTI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű munkaszerződéssel,
próbaidő kikötésével

A MEGHALLGATÁS ANYAGA

- Bach: 1 szóló tétel vagy 1 szóló tétel más műből (Max Reger I. tétel v. Hindemith I-II. tétel)
- Stamitz: Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy
 - Stamitz: Brácsaverseny, második és harmadik tétel vagy
 - Hoffmeister: Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy
 - Hoffmeister: Brácsaverseny, második és harmadik tétel

ZENEKARI ANYAG

- Bartók: Concerto Zenekarra, 5. tétel, 300. – 317. cifferig
- Csajkovszkij: VI. szimfónia, 1. tétel, 171. – 187. ütemig
- Mendelssohn: Szentivánéji álom, Scherzo C – D-ig
- Beethoven: III. szimfónia, 3. tétel, 1 – 73. ütemig
- Brahms: II. szimfónia, 2. tétel, 49. – 58. ütemig
- Bruckner: IV. szimfónia, 2. tétel, 50. ciffer után 1. ütemtől 80. ciffer után 4. ütemig

II. HEGEDŰ TUTTI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű munkaszerződéssel,
próbaidő kikötésével
II. hegedű szólamvezetői pozícióba való továbblépés lehetőségével

KÖTELEZŐ ANYAG

- Mozart: G-dúr, vagy D-dúr, vagy A-dúr hegedűversenyének I. tétele kadenciával
- Bach: szabadon választott szólószonáta vagy partita téte

ZENEKARI ANYAG

- Bartók: Concerto - V. tétel előlről (8. ütem) az 50. ütemig (felső szólam)
- Mozart: Jupiter szimfónia - IV. tétel előlről a 115. ütemig
- Beethoven: 3. Szimfónia - III. tétel 77. ütemtől „B”-ig
- Mozart: Varázsfuvola nyitány - Allegro-tól a 2. Adagio-ig
- Mozart: Esz-dúr szimfónia - Finálé előlről - A-ig
- Csajkovszkij: 5. Szimfónia II. tétel - Molto piu Andate animando-tól végig

A ZENEKARI RÉSZLETEK LETÖLTHETŐK A ZENEKAR HONLAPJÁRÓL (WWW.SSO.HU/HIREK)

Követelmények:

- felsőfokú végzettség
- erkölcsi bizonyítvány /az állás elnyerése esetén/
- magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne:

Bartók Terem, Szombathely,
Rákóczi F. u. 3.

A próbajátékok időpontja:
2024. június 26. szerda 14:00 óra

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2024. július 1-től tölthető be. Bérezés: az Mt és a Kollektív szerződés szerint A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő:
2024. június 17. hétfő

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
fodor.daniel@sso.hu

Kapcsolattartó:

Fodor Dániel, tel: +36 20 360 02 34 e-mail: fodor.daniel@sso.hu

A KODÁLY FILHARMÓNIA DEBRECEN KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT. KODÁLY KÓRUS EGYÜTTESE		
PRÓBAÉNEKLÉST hirdet ALT SZÓLAMBAN		
határozott idejű állásra hosszabbítási lehetőséggel		
A PRÓBAÉNEKLÉS ANYAGA:		Ezen felül két lapról olvasási feladatot kapnak a jelentkezők. A zenei részleteket zongora közreműködésével, vagy kamaraegyüttesben kell megszólaltatni, melyhez korrepetitort, illetve a kamarapartnereket a Kodály Kórus biztosítja.
- szabadon választott skála, melyben a jelentkező be tudja mutatni hangterjedelmét - szabadon választott műdal vagy ária - Johann Sebastian Bach: h-moll mise – Gloria: Et in terra pax 124-138. ütem VAGY J. S. Bach: János-passió – Lasset uns den nicht zerteilen - Giuseppe Verdi: Requiem – Libera me Domine 179-200. ütem - Johannes Brahms: Warum ist das Licht gegeben – I. tétel 1-28. ütem - Orbán György: A Paprikajancsi szerenádja 1-20. ütem		
A próbaéneklés anyaga igényelhető személyesen a Kodály Kórus székházában (Debrecen, Széchenyi utca 1./c), vagy kérhető e-mailben az info@kodalyfilharmonia.hu címen.		
Jelentkezés: info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy a 4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges		
Foglalkoztatáshoz szükséges dokumentumok:	A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:	Információ:
felsőfokú szakirányú végzettséget, szakképzettséget vagy középfokú szakirányú szakképesítést igazoló dokumentum	szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával	Fekete Katalin operatív vezető tel.: +36 30 620 4892
Jelentkezési határidő: 2024. május 31.		
A próbaéneklés időpontja: 2024. június 12. 15:00 óra		
A próbaéneklés helyszíne: 4025 Debrecen, Széchenyi u. 1/c. – Kodály Kórus próbaterme		
MUNKABÉR: BÉREZÉS MEGEGYEZÉS SZERINT, SZÉP KÁRTYA EGYÉB JUTTATÁS, SPIELPÉNZ		
A munkába állás ideje megegyezés szerint		

A SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET	
III. és I. VÁLTÓ KÜRT	
HATÁROZOTT IDEJŰ ÁLLÁSHELYRE	
(hosszabbítható)	
A PRÓBAJÁTÉK IDŐPONTJA:	2024. június 17. hétfő 14.30 óra
A PRÓBAJÁTÉK HELYSZÍNE:	A zenekar székháza (6720 Széchenyi tér 9., Korzó Zeneház)
ZENEKARI SZÓLÓK	KÖTELEZŐ ANYAG
W. A. Mozart: Esz-dúr kürtverseny K. 495 -1. tétel kadenciával	L. Beethoven: 7. szimfónia 1. tétel (mindkét részlet) G. Bizet: Carmen no.22. J. Brahms: 4. szimfónia A. Bruckner: 4. szimfónia 1. tétel P. I. Csajkovszkij: 5. szimfónia 2. tétel A. Dvořák: 9. szimfónia 4. tétel W. A. Mozart: Figaro házassága no.1. Duettino R. Strauss: Hősi élet
Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít	
BÉREZÉS: MEGEGYEZÉS SZERINT.	
Információ, jelentkezés: Szegedi Szimfonikus Zenekar, 6720 Szeged, Széchenyi tér 9., tel.: 62 / 426-102, 420-256, e-mail: orch@symp-h-szeged.hu . Jelentkezni rövid szakmai önéletrajzzal és elérhetőség megjelölésével lehet a fenti postai címen vagy e mailben 2024. június 10-ig. A zenekari állások kottái átvehetők a Szegedi Szimfonikus Zenekar titkárságán (H-CS: 9.00 – 15.00, P: 9.00– 13.00) vagy letölthetők a www.symp-h-szeged.hu oldalról 2024. május 18-tól. Az álláshely 2024.09.01-től 2025. 06.30-ig tölthető be. Megfelelés esetén hosszabbítható.	

MAGYARORSZÁGI HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Alba Regia Szimfonikus Zenekar

Cím: 8000 Székesfehérvár
Szabadságharcos út 59.
(+36) 30 217 3411
Titkárság telefonszáma:
+36 70 522 46 92
Email: ruff.tamas@arso.hu
<https://arso.hu/>

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1225 Budapest,
Nagytétényi út 280.
Levelezési cím:
1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság:
1087 Budapest,
Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488
Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu
<https://bdz.hu/>

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
<http://www.bpo.hu>
Concerto Akadémia Nonprofit Kft.
Székhely: 1094 Budapest,
Páva u. 10-12.
Levelezési cím: 1450
Budapest, Pf. 75
Központi telefonszám:
(+36-1) 215-5770 • Fax:
(+36-1) 215-5462
E-mail: info@concertobudapest.hu
<http://www.concertobudapest.hu>

Duna Szimfonikus Zenekar Magyar Élőzene Nonprofit Kft.

Levelezési cím:
1033 Budapest, Vörösvári út 101.
Próbaterem:
1105 Budapest, Halom u. 42.
Tel.: (+36) 70 652 55 91
E-mail:
dunaszimfonikusok@gmail.com
<http://www.dunaszimfonikusok.hu>

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen,
Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 •
Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Művészeti Együttese Szimfonikus Zenekar- Énekkar- Gyermekkórus

Székhely: 1037 Budapest,
Kunigunda útja 64.
Levelezési cím:
1088 Budapest, Bródy
Sándor u. 5-7.
E-mail: info@radiomusic.hu
<https://radiomusic.hu/>

MÁV Szimfonikus Zenekar

1097 Budapest, Péceli utca 2.
Tel: 06 20 487 1021
E-mail: office@mavzenekar.hu
<https://mavzenekar.hu/>

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu
<https://mso.hu/>

Óbudai Danubia Zenekar

1033 Budapest,
Laktanya u. 35.
(I. em., 2-es kapucs.).
Tel.: (+36-1) 373-0228,
(+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu
<https://utazenehez.hu/>

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs,
Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320
Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu
<https://www.pfz.hu/>

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472
Fax: (94) 316-808
E-mail:
info@sso.hu
<https://sso.hu/hu/>

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Telefon:
(62) 426-102
E-mail:
orch@symph-szeged.hu
<http://www.symph-szeged.hu/>

Szent István Filharmonikusok Non-profit Kft.

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Telefon:
(36 1) 467-0786
E-mail:
rendezveny@zugloifilharmonia.hu
<https://sztif.hu/>

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Telefon:
+36 20 926 0424
E-mail:
szolnokiszimfonikusok@gmail.com
www.szolnokiszimfonikusok.hu

REGIONÁLIS/ FÉLHIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím:
Békés Megyei
Szimfonikus Zenekar
Közhasznú
Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrássy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail:
uhrinviktor@freemail.hu
<http://www.bekesszimf.hu/>

Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület

Magyarország
(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi,
Állomás sétány 17.
E-mail: dkszimfonikus@gmail.com
<https://www.dszz.hu/>

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím:
Egri Szimfonikus Zenekar
Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézich K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Művészeti vezető:
Szabó Sipos Máté
<https://egriszimfonikusok.hu/>

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím:
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
E-mail: titkarsag@gso.hu
Művészeti vezető: Rácz Márton
<http://www.gso.hu/>

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar

Hírös Agóra Kulturális
és Ifjúsági Központ
6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail:
kszztitkar@gmail.com
jacintfoldi@gmail.com
<https://hirosagora.hu/>

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
<https://www.prokultura.hu/>

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza,
Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszimf@gmail.com

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara

Levelezési cím: TatabányArt
Művészeti Egyesület Tatabánya
Fő tér 34.
Telefon: 30/6926489
E-mail:
gezaroman@t-online.hu

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és
Táncművészek Szakszervezetének közös lapja, a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával.

A szerkesztőség levelezési címe: **ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.**

1222 Budapest, Fenyőtoz utca 6. | e-mail: info@zenekarujasg.hu | www.zene-kar.hu

Felelős kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**

Nyomás: EPC nyomda ISSN: 1218-2702

*Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.*

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles
választékkal várjuk
vásárlóinkat 2024-ben is!

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

Telefon: +36 1 210-2790, +36 30 488-6622

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S **Bach** Bags Berg Larsen BG Blackburn **Buffet Crampon** B&S Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois **D'Addario** Denis Wick Dotzauer E. Schmid Edwards Francois Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King König & Meyer **Kromat** Leblanc Lorée Ludwig Majestic **Manhasset** Marca Marigaux Melton **Muramatsu** Musser Neotech P. Mauriat **Paiste** Pearl Powell Rigotti **Sankyo** Schagerl Schneider Schreiber Seiko **Selmer Silverstein** Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James **Vandoren Wilde + Spieth** Wittner **Yamaha** Yanagisawa Zoom